

cōtētiōsus: nemo p̄mittit̄ opinari. Jā em̄ gētes
ita ecclesiā repleuerūt: mundiōz ⁊ imundi: do-
nec cērtū pueniat̄ ad finē: ita ei⁹ vn̄itatis q̄daz
cōpagine cōtinēt: vt ex h̄ vno māifestissimo ē
de ceteris q̄ obscuri⁹ aliquāto dicta sūt: ⁊ diffi-
cilius agnosci queūt: dubitari fas nō sit. Que
cū ita sint: sic nec inaniter ista esse cōsc̄pta puta-
re cū gesta sint: nec sola dicta esse significatiua
nō facta: nec aliena esse ab ecclesia significāda
p̄babilit̄ dici p̄t: s̄ magis credēdū ē et sapient̄ eē
mēoz iēf̄isq; mādata ⁊ gesta eē ⁊ significare ali-
qd: ⁊ ip̄m aliqd ad p̄figurādā ecclesiā prinē. Jā
vsq; ad hūc articulū p̄ductus liber iste claudē-
dus ē: vt ambaz ciuitatuz cursus terrene scz et
fm̄hoiem viuētis: ⁊ celestis fm̄ deū post dilu-
uium: et deiceps in reb⁹ p̄sequētib⁹ requiratur.

Explicitus est liber q̄ntusdecimus.
Incipiūt capitula libri decimisepti.

- i ¶ An post diluuiū a noe vsq; ad abraā aliq̄
familie fm̄ deū viuētū repiantur.
ii ¶ Quid i filiis noe p̄pheticē fuerit p̄figura
iii ¶ De generibus triū filioz noe (tum
iiii ¶ De diuersitate linguaz p̄ncipioz babi-
lonis.
v ¶ De descēsiōe dñi ad confundendaz lin-
guam edificantium turrim.
vi ¶ Qualis intelligenda sit locutio qua de⁹
angelis loquitur:
vii ¶ An om̄ne bestiaz gen⁹ etiā remotissime a
fris insule ex eo nūero acceperunt: q̄
in arca diluuii inundatione seruat⁹ ē.
viii ¶ An ex p̄pagine adā vel filioz noe q̄dam
genera hoim̄ mōstruosa p̄dierint.
ix ¶ An inferiorē p̄tē fr̄e q̄ n̄f̄ habitatiōi p̄traria
est antipodas h̄f̄e credendum sit.
x ¶ De ḡn̄atione sem̄: in cui⁹ p̄genie tendēs
ad abraā ciuitat⁹ dei ordo dirigitur.
xi ¶ Quēa p̄mitus lingua in vsu hoim̄ fuerit
que postea hebreā ab heber nomine
nūcupata est: ⁊ in cui⁹ familia reman-
sit cū diuersitas eēt facta linguarum.
xii ¶ De articulo t̄pis in abraā: a q̄ sancte suc-
cessionis nouus ordo contextitur.
xiii ¶ Quē rō fecisse videatur: vt in trāsmigra-
tione thare qua chaldeos deserēs in
mesopotamiā transiuit: nulla filij ei⁹
nacho: facta sit mentio.
xiiii ¶ De annis thare qui in charra vite temp⁹
impleuit
xv ¶ De tempore p̄missionis abraē: qua fm̄

p̄ceptū dei exiuit de charra.

- xvi ¶ De ordine ⁊ qualitate p̄missionū dei q̄
ad abraam facte sunt.
xvii ¶ De tribus excellentiorib⁹ gentiū regnis
quoz: id est assyrioz iam abraam sub-
limius eminebat.
xviii ¶ De iterato alloquio dei ad abraā q̄ ei ⁊ se-
mini ei⁹ chanaan terra p̄mittitur.
xix ¶ De sare pudicitia in egypto p̄dium custo-
dita: quā abraam non vxorem suam
esse dixerat: s̄ sororem.
xx ¶ De secessiōe loth ⁊ abraē: que illis salua
caritate complacuit.
xxi ¶ De tertia p̄missiōe dī q̄ fr̄a chanaā abraē
⁊ semini ei⁹ in p̄petuū pollicetur.
xxii ¶ De sup̄aris ab abraā hostibus sodomoz
quando loth de captiuitate eripuit: ⁊
a melchisedech sacerdote b̄ndict⁹ est
xxiii ¶ De verbo dñi ad abraam: quo ei p̄mittit̄
fm̄ multitudinē stellarū multiplican-
da posteritas: qd̄ credens iustificat⁹ ē
adhuc in p̄pucio constitutus.
xxiiii ¶ De significatione sacrificij qd̄ abraam of-
ferre p̄ceptus est: cuz poposcisset: vt
de his que crederet doceretur.
xxv ¶ De agar ancilla sare quā eadē sara abraē
voluit esse concubinam.
xxvi ¶ De testificatione ad abraam: q̄ eidē senē
⁊ sterili sara filiū spondit: p̄femq;
cū gentiū statuit ⁊ p̄missi fides sacro
circūcisionis obsignatur.
xxvii ¶ De masculo qui si octauo die n̄ fuerit cir-
cūcisus perit aia eius: quia testamen-
tum dei dissipauit.
xxviii ¶ De cōmutatione noim̄ abraē ⁊ sara: q̄ cū
ob vn̄ius sterilitatē ob vtriusq; asit se-
nectutē generare nō possent munus
fecunditatis adepti sunt.
xxix ¶ De tribus viris vsq; angelis: in quibus ad
quercū mambze apparuisse abraē do-
minus manifestatur.
xxx ¶ De loth a sodomis liberato: atq; eisdem
celesti igne consumptis ⁊ de abime-
lech cuius concupiscentia castitati sa-
re nocere non potuit.
xxxi ¶ De itaac fm̄ p̄missionē nato: cuius nomē
ex risu vtriusq; parentis ē inditum.
xxxii ¶ De obedientia ⁊ fide abraē: qua per ob-
lationem immolandi filij p̄batus est:
⁊ de morte sare.
xxxiii ¶ De rebecca nepte nacho: quā isaac ac-
cepit vxorem.
xxxiiii ¶ Quid intelligendū sit in eo qd̄ abraam
post mortē sare accepit vxorē ceturā.

- xxxv De geminis adhuc in ytero rebecca matris inclusis: qd iudicauerit diuina responsio.
- xxxvi De oraculo et benedictione quam isaac non aliter q̄ pater ipsius merito eiusdem ac dilectione accepit.
- xxxvii De his que in esau et iacob mystice prefigurantur.
- xxxviii De missione iacob in mesopotamiam ad accipiendam vxorem: et de visione quam in itinere somniauit: et de quatuor ipsius feminis cum vna perisset vxorem.
- xxxix Que ratio fuerit ut etiam israel cognominaretur.
- xl Quod iacob cum septuaginta quibus a iacobus egyptum narret ingressus cum plerisque ex eis qui comitantur tempore posteriori se genti.
- xli De benedictione quam in iudam filium suum promisit.
- xlii De filiis ioseph quos iacob prophetica manu suarum transmutatione benedixit.
- xliii De rebus moysi et iesu naue ac iudicibus atque exinde regibus: quorum quidam saul primus est: sed dauid precipuus et sacramentum habetur et merito.

Incipit liber decimus sextus. Ca. I.

i. 15
 sexto
 decimo lib.
 agit de pro
 gressu ciuitatis dei p
 duassetatē
 q̄m p̄ma a
 diluio. vsq̄
 ad abraam
 scda ab abraam
 raam vsq̄
 ad dauid.
 tangit etiā
 aliqua d̄ ci
 uitate dia
 boli. s̄ p̄
 nit p̄tinua
 tionem p̄
 gressus
 vsq̄ ad li
 brum. xviii
 Gen. 9
 Ibidem.

Est diluuiū procurretis sancte vestigia ciuitatis vtrius continuata sint: an intercurrentibus impietatis interrupta temporibus: ita ut nullus hominum veri vnius dei cultor existeret: ad liquidū scripturis loquentibus inuenire difficile est: propterea quia in canonicis libris post noe: qui cum coniuge ac cum tribus filiis: totidemque nuribus suis meruit parca a vastatione diluuii liberari: non inuenimus usque ad abraam cuiusque pietate euidenti diuino eloquio predicatam: nisi quod noe duos filios suos sem et iaphet prophetica benedictione commendat: intuentis et preuidens quod longe fuerat post futurum. Unde factum est etiam illud: ut filium suum maiorem qui peccauerat in patrem: non in ipso sed in filio eius suo nepote malediceret his verbis: Maledictus chanaan puer: famulus erit fratribus suis. Chanaan porro natus fuerat ex cham: qui patris dormientis nec texerat: sed potius prodiderat nuditate. Unde et consecutus adiungit benedictionem duorum maximam et minimam filiorum dicens: Benedictus dominus deus sem: et erit chanaan puer illius: letificet deus iaphet: et ha-

bitet in domibus sem: sicut ipsa eiusdem noe et vinee plantatio: et ex eius fructu inebriatio: et dormientis nudatio: et que ibi cetera facta atque conscripta sunt: prophetice sunt grauidata sensibus et velata regminibus. **Ca. II**
 Ed nunc rerum effectu iam in posteris consecuto que operata fuerant: satis aperta sunt. Quis enim hoc diligenter et intelligenter aduertens: non agnoscat in christo sem quippe de cuius semine natus est christus: interpretatur nominatus. Quid autem nominatus christus: cuius nomen ubique iam fragrat: ita ut in canticis canticorum etiam ipsa precinente prophetia vnguento competur effuso. In cuius domibus id est ecclesiis habitat gentium latitudo. Nam iaphet latitudo interpretatur. Cham porro qui interpretatur callidus: medius noe filius tanquam se ab utroque discernens: et inter utrumque remansit nec in primitiis israelitarum: nec in plenitudine gentium: quid significat nisi hereticorum genus callidum: non spiritu sapientie: sed spiritu versipellis astutie quo solent hereticorum seruere discordia et pacem perturbare sanctorum. Sed hec in vsum cedunt proficientium: iuxta illud apostoli. Oportet hereses esse ut probati manifesti fiant in vobis. Unde etiam scriptum est: Filius eruditus sapiens erit: imprudentie autem ministro utretur. Multa quippe ad fidem catholicam pertinentia dum hereticorum callida inquietudine exagitantur: ut aduersus eos defendi possint: et considerantur diligentius et intelliguntur clarius et instatius predicantur: et ab aduersario mota questio discendi existit occasio: quibus non solum qui sunt apertissime separati: verum etiam omnes qui in christiano vocabulo gloriuntur: et perditae viuunt non absurde possunt videri medio noe filio figurati: passionem quippe christi que illius hominis nuditate significata est: et annunciant profrendo et male agendo exhonozant. De talibus ergo dicitur. Ex fructibus eorum cognoscetis eos. Ideo cham in filio suo maledictus est tanquam in fractu suo: id est in opere suo. Unde conuenienter et ipse filius eius chanaan interpretatur motus eorum: quod aliud quid est quam opus eorum. Sem vero et iaphet: tanquam circumcisio et preputium: vel sicut alio modo eos appellat apostolus iudei et greci: sed vocati et iustificati: cognita quoque modo nuditate patris qua significabat passionem redemptoris: sumentes vestimentum: posuerunt supra dorsa sua: et intrauerunt auersi: et operuerunt nuditatem patris sui: nec viderunt quod referendo texerunt. Quod autem modo in passione christi: et quod pro nobis factum est honoratio et iudeorum facinus auersamur. Vestimentum iustitiae

Conti. j.

Coz. j.

Mat. 7

Ene. 9.

gnificat sacramentū: dorsum memoriā preteritorū: quia passionē xpi eo scz iam tpe quo habitat iaphet in domibus seni: et malus frater in medio eoz transactam celebrat ecclesiaz non adhuc prospectat futuram. Sed malus frater in filio suo: hoc est in opere suo: puer id ē seru⁹ est fratru bonoz: cū ad exercitationem patientie vel ad profectum sapientie scienter vtuntur.

Phil. i. malis boni. Sunt eniz teste apostolo qui xpm annunciant non caste: sed siue occasione inqt siue veritate xps annunciet in hoc gaudeo: sed et gaudebo. Ipe quippe plantauit vineam: de q̄

Esaie. 5. dicit ppheta. Vineam domini sabaorb domus israel est: et bibit de vino eius. Siue ille calix hic

Mat. 20 intelligatur de quo dicit. Potestis bibere calicem quem ego bibiturus sum: Et pater si fieri pot̄ transeat a me calix iste: quo suam sine dubio significat passionem: siue quia vinuz fruct⁹ est vinee: hoc potius illo significatū ē quod ex ipa vinea: hoc est ex genere israelitaz carnem pro nobis et sanguinez vt pati posset assumpsit et inebriatus est: id est passus est et nudatus est. Ibi namqz nudata est: id est apparuit eius infirmitas: de qua dicit apostolus. Et si crucifixus ē ex infirmitate. Unde item dicit. Infirmituz dei: fortius est hominibus: et stultū dei sapientius est hominibus. Qd̄ vero cū dictum esset et nudatus est: addidit scriptura in domo sua: elegant^r ostendit: q̄ a sue carnis gente et domesticis sanguinis sui vtiqz iudeis fuerat crucem mortēqz passurus. Hanc passionem christi foris in sonantū vocis reprobi annunciant. Non eniz qd̄ annunciant intelligunt. Probi aut̄ in interiori homie habēt tā grande mysteriū atqz honorāt intus in corde infirmuz et stultū dei: quia forti⁹ est et sapientius hoibuz. Huius rei figura est q̄ cham extens hoc nūciauit foris: sem vero et iaphet vt hoc velarent. i. honorarent ingressi sūt h̄ est interius id egerūt. Hec scripture secreta diuine indagam⁹ vt possumus: alius alio magis minusue cōgruēt: verūtāme fideliter: certuz tenentes nō ea sine aliq̄ p̄figuratiōe futuroz gesta atqz cōscripta: necqz nisi ad xpm et ei⁹ ecclesiaz q̄ ciuitas dei ē esse referenda: cui⁹ ab initio generis hūani nō defuit p̄dicatio quā p̄ oia videmus impleri. Benedictus igit̄ duobus filiis noe atqz vno in medio eoz maledicto: deiceps vsqz ad abraam de iustoz aliquoz qui pie deuz colerent cōmemoratione silitū est p̄ annos amplius q̄ mille. Nec eos defuisse credideriz: sed si oēs cōmemorarent nimis longū fieret: et eēt hec magis historica diligentia q̄ p̄phetica prouidentia. Illa itaqz exequit̄ l̄raz sacraz septoz istaz: vel potius p̄ eum dei spūs: quibus nō so-

lum narrentur preterita: verūtā p̄nuncient futura: que tamē p̄tinent ad ciuitatē dei: quia et de hominibus qui non sunt ciues eius quicqd̄ hic dicitur ad hoc dicit̄ vt illa ex cōparatiōe cōtraria vel proficiat vel emineat. Non sane oia que gesta narrant̄ aliquid etiā significare putanda sūt: sed p̄pter illa que aliquid significāt etiā ea que nihil significant at̄tunt. Solo enī vomere terra p̄scinditur: sed vt hoc fieri possit etiā cetera aratri mēbra sunt necessaria. Et soli nerui in cithara atqz hmōi variis musicis aptantur ad cantū: sed vt aptari possint insunt et cetera in copaginibus organoz que nō p̄cutiuntur a canentibus: sed ea que p̄cussa resonat hīs p̄nectunt. Ita in prophetica historia dicunt̄ et aliqua que nihil significant: sed quibus adhe-
reant que significant et quodammodo reli-
gentur.

Ca. III.

Generationes q̄ filioz noe deinceps itru-
g cide: et qd̄ de his dicendū videtur at̄-
xendū est huic opi quo ciuitatis vtrius-
qz terrene scz et celestis p̄tempa procurus oñ-
dicitur. Septe sūt aut̄ cōmemorari a minimo fi-
lio qui vocatus est iaphet: cuius filij octo noia-
ti sunt: nepotes aut̄ septez de duobus filijs ei⁹
tres ex vno: quattuor ex altero. Sūt itaqz oēs
quindecim. Filij autem cham hoc est mediū fi-
lij noe quattuor: et nepotes quinqz ex vno eius
filio: pronepotes duo ex nepote vno: sit eoz
sūma vndecim. Quibus enūeratis: redit̄ tan-
quā ad caput et dicitur. Chus aut̄ genuit nem-
roth: hic cepit esse gigas super terrā. Hic erat
gigas venator: contra dñm deū. Propter hoc
dicunt: sicut nemroth gigas venator cōtra do-
minū. Et factū est inituz regni eius, babilon:
oreg: archad: et chalāne in terra sennaar. De
terra illa exiit assur: et edificauit ninuiem et by-
oboth ciuitatē: et caleth: et dasem inter mediuz
niniues et caleth: hec ciuitas magna. Iste por-
ro chus pater gigantis nemroth primus noia-
tus est in filiis cham: cuius quinqz filij iam fue-
rant computati et nepotes duo. Sed istū gigā-
tem: aut post nepotes suos natos genuit: Aut
quod est credibilis seorsum de illo p̄pter eius
eminentiā scriptura locuta est quando quidez
et regnū eius cōmemoratus est. Cuius initium
erat illa nobilissima babilon ciuitas: et que iux̄
cōmemorate sunt siue ciuitates siue regiones.
Quod vero dictū est de terra illa. id est de ter-
ra sennaar que p̄tinebat ad regnū nēroth exis-
se assur et edificasse ninuiem et alias quas conte-
ruit ciuitates: longe postea factū est: qd̄ ex hac
occasione p̄strinxit: p̄pter nobilitatē regni assy-
3

Dilatorior: quod mirabiliter dilatauit ninus belii filius tauri. ninus belii re. de utro regni assyriorum esse possent cum alijs historiogra phis cum dicitur ninum fuisse filium belli.

Deinde ibi. Assur autem in assyria non fuit in filijs cham sed in filijs sem qui fuit primogenitus noe. appet de progenie sem exortos fuisse qui postea regnum gigantes illi obtinerent et inde procederent atque alias conderent ciuitates: quare prima est a nino appellata ninue. Hinc redit ad alium filium cham: qui vocabatur mesuraim: et commemorant quos genuit: non tanquam singulos homines: sed nationes septem. Et de sexta uel de sexto filio gens commemoratur exisse qui appellatur philistinim: ubi sunt octo. Inde iterum ad chanaan redit in quo medius noe filius maledictus est cham: et quos genuit undecim nominant. deinde usque ad quos fines uenerint commemoratis quibusdam ciuitatibus dicitur. Ac hoc filijs ac nepotibus computatis de progenie cha: triginta unum geniti referunt. Restat commemorare filios sem maximi filij noe. Ad eum quippe gradum generationum istarum uenit a minimo exorta narratio. Sed ubi incipiunt commemorari filij sem: habet quoddam obscuritatis: quod expositione illustrandum est: quia et multum ad rem pertinet quam requirimus. Sic enim legitur. Et sem natus est etiam ipsi primogenitus filiorum heber: fratri iaphet maiori. Ordo uerborum est: Et sem natus est heber: qui sem primogenitus filiorum suorum. Sem ergo patriarcha intelligit uoluit omnem quod de stirpe eius exorti sunt quos commemoratur: siue sint filij siue sint nepotes et nepotes et deinceps itidem exorti. Non sane istum heber genuit sem: sed ab illo quantum in progenitorum serie reperitur. Sem quippe inter alios filios genuit arfaxat: arfaxat genuit caynam: caynan genuit salala: salala genuit heber. Non itaque frustra ipse primogenitus notatus est in progenie ueniente de sem: et placet est etiam filijs cum sit quantum nepos: nisi quare est quod tradit ex illo hebreos esse cognoscit tanquam hebreos: cum et alia possit esse opinio ut ex abraam tanquam abraam dicti esse uideantur. Sed nimirum hoc uerum est quod ex heber hebrei appellati sunt: ac deinde una detracta lingua hebrei: quam linguam solus israel populus potuit obtinere: in quo dei ciuitas et in sanctis pegrinata est: et in omnibus sacramentis adumbrata. Igitur filij sem prius sex nominant: deinde ex uno eorum nati sunt quattuor nepotes eius. Itemque alter filiorum sem genuit eius nepotes: atque ex illo itidem nepotes natus est: atque inde ab nepos qui est heber. Genuit autem heber duos filios: quorum unum appellauit phalech: quod interpretatur diuidens. Deinde scriptura subiungens rationem huius nominis reddens: quod in diebus inquit eius diuisa est terra. Hoc autem quod sit: postea appe-

Gene. 10

bit. Alius uero qui natus est ex heber genuit duodecim filios: ac postea sunt omnes progeniti de sem viginti et septem. In summa igitur omnes progeniti de tribus filijs noe: i. quiddecim dicitur iaphet: et triginta unum de cham: uiginti et septem de sem: sunt septuaginta et tres. Deinde sequitur scriptura dicens. Hi filij sem in tribubus suis secundum linguas suas: in regionibus suis et in gentibus suis. Itaque de omnibus. He inquit tribus filiorum noe secundum generationes eorum: et secundum gentes eorum. Ab his disperse sunt in uale gentium super terram post diluuium. Unde colligitur septuaginta tres uel potius quod postea demonstrabitur: septuaginta duas gentes tunc fuisse: non homines. Nam et prius cum fuisset commemorati filij iaphet: ita conclusum est: Et his segregate sunt in uale gentium in terra sua unusquisque secundum linguam suam in tribubus suis et in gentibus suis. Nam uero in filijs cham quodam loco apertius gentes commemoratae sunt: sic superius ostenditur. Mesuraim genuit eos qui dicuntur ludim: et eodem modo ceterae usque ad septem gentes. Et enumeratis omnibus postea concludens: hi filij cham inquit in tribubus suis secundum linguas suas: in regionibus suis: et in gentibus suis. Propterea ergo multorum filij non sunt commemorati: quia gentibus alijs nascendo accesserunt: ipsi autem gentes facere nequiverunt. Nam que alia causa extitit ut cum filij iaphet octo enumerentur: ex duobus eorum tantum filij nati commemorantur: et cum filij cham quattuor nominentur: ex tribus tantum qui nati sunt ad iunguntur: et cum filij sem nominentur sex: duorum tantum posteritas attextitur. Nunquid ceteri sine filijs remanserunt? Absit hoc credere: sed gentes propter quas commemorari digni essent non utique fecerunt: quia sicut nascebantur alijs gentibus addebantur.

Ca. III.

Um ergo in suis linguis iste gentes fuisse referantur: redit tamen ad illud tempus narratio quam una lingua omnium fuit: et inde iam exponit quod acciderit ut linguarum diuersitas nasceretur. Et erat inquit omnis terra labium unum et uox una omnibus. Et factum est cum mouerentur ipsi ab oriente inuenerunt campum in terra sennaar et habitauerunt ibi. Et dixit homo primo suo. Venite faciamus lateres: et coquamus illos igni. Et facti sunt illis lateres in lapide: et bitumen erat illis lutum: et dixerunt. Venite edificemus nobismet ipsis ciuitatem et turrim cuius caput eat usque ad celum: et faciamus nobis nomen atque dispergamur in faciem omnium terre. Et descendit dominus deus uidere ciuitatem et turrim quam edificauerunt filij hominum. Et dixit dominus deus. Ecce genus unum et labium unum omnium: et hoc inchoauerunt facere et nunc non desicient ex illis omnia quae conati fuerint facere uenite et descendentes confundamus ibi linguam eorum ut non audiat unusquisque uoces proximi sui. Et

Gene

Ibide

Gene

Gene

dispersit eos dominus in de super faciem omnis terre: et cessauerunt edificantes ciuitatem et turris. Proprius appellatum est nomen illius confusio: quia ibi confudit dominus labium omnis terre: et inde dispersit illos dominus de super faciem omnis terre. **Ista ciuitas que appellata est confusio: ipsa est babilon: cuius mirabilem constructionem gregorius etiam commendat historia. Babilon quippe in praefata confusio. Unde colligitur gigante illi neronis fuisse illius conditor: quod superius breuiter fuerat intematum: ubi cum de illo scriptura loqueretur ait. **In initium regni eius fuit babilon: id est que ciuitas ceterarum gereret principatum: ubi esset tanquam in metropoli habitaculum regni: quous perfectum non fuerit usque in tantum modum quantum supbia cogitabat impietas. Nam nimiam disponebat altitudo que dicta est usque in celum: siue unius turris eius quam precipua moliebant inter alias: siue omnium turrium que per nunc singulariter ita significare sunt: ut dicitur milies et intelliguntur milia milium: ut rana et locusta. Sic etiam appellata est multitudo ranarum et locustarum in plagis quibus egyptus percussus sunt per moysen. Quid autem factura fuerat humana et yana presumptio: que si cuiuslibet et quantum tuleret: quoniam motes transcederet uniuersos: quantum do spacium nebulosi aeris huius euaderet: Quid denique noceret deo quantum tactus vel spiritualis vel corporalis elatio: Tutam uerumque in celum uiam molitur humilitas: sursum leuans cor ad deum non contra deum: sic dicitur gigas iste uenator contra deum. Quid non intelligentes nonnulli abiguo greco decepti sunt: ut non interpretarentur contra deum sed a deum. Enantion quippe et a deum contra significat. Hoc ei uerbum est etiam in psalmo: **Et ploremus ante deum que fecit nos et hoc uerbum est etiam in libro iob ubi scriptum est. In furorem erupisti contra deum. Sic ergo intelligendum est gigas iste uenator contra deum. Quid autem hic significat hoc nomen quod est uenator: nisi aialium terrigenarum decepto: opprobrior: extitor: Erigebatur ergo cum suis populis turri contra deum: que est ipsa significatione supbia. Merito autem malus puniendi affectus etiam cui non succedit effectus. **Gen. x. ipse pene quele fuit. Quis enim diuinitatis imitator in lingua est: ibi dicitur nata est supbia: ut non intelligeret iubens homini: que noluit intelligere ut obediret deo iubenti. Sic illa inspiratio diloluta est: cum quisque ab eo quem non intelligebat abscederet: nec se nisi ei cum quo loqui poterat aggregaret: et per linguas diuise sunt gentes: dispersaque per terras: sic deo placuit: que hoc modis occultis nobis que incomprehensibilibus fecit. **Ca. v.**********

Gene. 10

Ps. 94

Gene. 11

totus: sed descendere dicitur: cum aliquid facit in terra quod propter uisitatam nature cursum mirabilis factum presentiam quodammodo eius ostendat. **Hec uidentur discit ad tempus que nunc potest aliquid ignorare: sed ad tempus uidere et cognoscere dicitur: quod uideri et cognoscere facit. Non sic ergo uidebat illa ciuitas quod eam deus uideri fecit: quoniam sibi quantum displiceret ostendit. Quous possit intelligi deus ad illam ciuitatem descendisse: quia descenderunt angeli eius in quibus habitat: ut quod adiunctum est: et dixit dominus deus: ecce genus unum et labium unum omnium et cetera: ac deinde additum: uenite et descendentes confundam ibi linguam eorum: recapitulatio sit demonstrans quemadmodum factum sit quod dictum fuerat: descendit dominus. Si enim iam descenderat: quod sibi uult: uenite et descendentes confundam ibi linguam eorum: quod intelligitur angelis dictum: nisi quia per angelos descendebat: qui in angelis descendentes erat. **Et bene non ait: uenite et descendentes confundite: sed confundam ibi linguam eorum: ostendens ita se operari per ministros suos: ut sint etiam ipsi cooperatores dei sicut apud dicitur. **Dei enim sumus cooperati. **Ca. vi. **Poterat et illud quod factum est per homo de angelis intelligi quod dictum est. **Faciamus hominem: quia non dixit faciamus. Sed quia sequitur: ad imaginem nostram: nefas est credere ad imaginem angelorum hominem factum: aut eandem esse imaginem angelorum et dei. **Et ideo recte illic intelligitur pluralitas trinitatis. **Que tamen trinitas quia unum est deus: etiam cum dixisset: faciamus: et fecit inquit deus hominem ad imaginem dei: non dixit fecerit dii: aut ad imaginem deorum. **Poterat et hic eadem intelligi trinitas: tanquam pater dixerit ad filium et spiritum sanctum: uenite et descendentes confundam ibi linguam eorum: si aliquid esset quod angelos prohiberet intelligi: quibus potest conuenire uenire ad deum motibus sanctis sed est cogitationibus pijs: quibus ab eis consilium immutabilis ueritas tanquam lex eterna in illa eorum curia supna. **Acque etiam sibi ipsi sunt ueritas: sed creatricis principis ueritatis: ad illam uenit tanquam ad fontem uite: ut quod non habet ex se ipsis capiatur ex ipsa: et ideo eorum stabilis est iste motus que uenit: que non recedunt. **Hec sic loquitur angelis deus quod nos inuicem loquimur nobis uel deo uel angelis uel ipsi angeli nobis: siue per illos deus nobis: sed ineffabili suo modo. **Nobis autem hoc indicat non deus. **Dei quippe sublimior a se suo factum locutio ipsius sui facti est immutabilis ratio que non habet sonum strepentes atque transeunt: sed uim semperne manentem: et taliter operantem. **Hac loquitur angelis sanctis: nobis autem aliter longe positis. **Quoniam autem etiam nos aliquid tale locutionis interioribus auribus capimus: angelis propinquamus. **Non itaque mihi assidue reddenda est ratio: in hoc opere de locuti-********************************

Gene. 11

1. Cor. 3

Gene. 1

Gene. 1. c

Gene. 11

onibus dei. Aut enim veritas incommutabilis per se ipsam ineffabiliter loquitur: rationalis creature mentibus: aut per mutabilem creaturam loquitur: siue spiritibus imaginibus: siue in spiritu siue corporalibus: vocibus corporis sensui. Illud sane quod dictum est: et nunc non deficient ex illis omnia quae conati fuerint facere: non dictum est confirmando: sed tanquam interrogando: sic solet a comminantibus dici: quemadmodum ait quod

Inducam. **N**umquam arma expediet: totaque ex urbe sequentur exempla. **S**ic ergo accipiendum est tanquam dixerit. **N**one omnia deficient ex illis quae conati fuerint facere. **S**ed si ita dicitur: non exprimit comminantem. **T**erum propter tarditatem uisculos aduicimus periculosa: id est: ut diceremus nonne: quoniam uocem pronuntiationis scribere non possumus. **N**umquam pro ne non: et per nisi scribere solemus. **E**x illis igitur tribus hominibus noe filijs septuaginta tres: uel potius ut non declarata est: septuaginta due gentes totidemque lingue per aras esse ceperunt: quae crescendo et insulas impleuerunt. **A**uctus est autem numerus gentium multo amplius quam linguarum. **N**am et in africa barbaras gentes in uina lingua plurias nouimus: et scederet a hoies quidem multiplicato genere humano ad insulas inhabitandas nauigio transire potuisse quod ambigat.

Ca. VII.

Ed questio de origine bestiarum est quae sit cura hominum non sunt: uel sicuti rane non nascantur ex terra: sed sola commixtione maris et femine propagantur sicut lupi et homini cetera: quod post diluuium ea quae in arca non erant cuncta deleta sunt: etiam in insulis esse potuerunt: si repata non sunt: nisi ex his quorum genera in utroque sexu arca seruauit. **P**ossunt quidem credi ad insulas natando transisse: sed proximas. **S**unt autem quaedam longe posita a principibus frons: ut ad eas nulla uideatur natare potuisse bestiarum. **Q**ui si hoies eas captas secum aduexerunt et eo modo ubi habitabant earum genera instituerunt: uenandi studio fieri potuisse incredibile non est: quous iussu dei siue permissu: etiam ope angelorum negandum non sit potuisse transferri. **S**i deo et fra exorte sunt secundum originem primam: quoniam dixit deus

Gen. 1. producat terra animam uiuam: multo clari appet non tantum repandorum animalium causa quam figurandarum variarum gentium propter ecclesie sacramentum in arca fuisse omnia genera: si in insulis quod transire non possent multa animalia terra produxit.

Ca. VIII.

Teris etiam utrum ex filiis noe uel potius ex illo uino hoie uel etiam ipsi extiterunt: propagata esse credendum sit quaedam monstruosa hominum genera quae gentium narrat historia: sic prohibetur quaedam uinum habere oculum in fronte media: quibusdam plantas uersas esse post crura: quibusdam uiribus sex esse naturam: et dextram matrem uirilem sinistram muliebrem uicibusque alius coeundo et gignendo et parere alius ora non esse: eosque per nares trimum suscepto et

emisso halitum uiuere: alios statura esse cubitales quos pygmaeos a cubitu greci uocant: alibi quinquagesimum prope semias: et octauum a natiuitate annum si excedere. **I**terum fuerunt esse gentem ubi singula crura in pedibus habent: nec poplite flectunt: et sunt mirabilis celeritatis quos scio podas uocant: quod per estum in terram iacetes resupini umbra se pedibus protegerant: quod sine ceruice oculos habere in humeris: et cetera hominum uel quasi hominum genera quae in maritima platea cartagini musiuo picta sunt: ex libris de prompta uelut curiosioris historiae. **Q**uid dicat de cynocephalis: quae canina capita atque ipse latrat magis bestias quam hoies confiteatur. **S**ed omnia genera hominum quae dicuntur esse: esse credere non est necesse. **T**erum quod quod uispiam nascitur homo: animal rationale et mortale: quod liber natus inusitata sensibus generat corporis formam seu colorem siue motum siue sonum siue quolibet uim: quae liber parte: quod liber quod libere natus: ex illo proplasto uino originem ducere nullum fidelium dubitauerit. **A**pparet tamen quod in pluribus non obtinuerit: et quod sit ipsa raritate mirabile. **Q**ualis autem ratio reddidit de monstruosis apud nos hominum partibus talis de monstruosis quibusdam gentibus reddi potest. **D**e enim creatore est omnium: quod ubi et quoniam creati quod opteat uel oportuerit ipse nouit: sciens uim uersitatis pulchritudinem: quaeque partium uel similitudinem uel diuersitatem preterat. **S**ed qui totum inspicere non potest: tanquam de formitate partium ostendit: quoniam cui congruat et quod referatur ignorat. **P**luribus quam quoniam digitis in manibus et pedibus nasci hoies nouimus: et hec leuior est quam illa distantia: sed tamen absit ut quod ita desipiat ut existimet in numero humanorum digitorum errasse creatorem: quous nesciens cur hoc fecerit: ita et si maior diuersitas oriatur: scit ille quid egerit: cui opera iuste nemo reprehendit. **A**pu d hipponem natum est homo quasi lunatas habens plantas: et in eis binos tantummodo digitos: similes et manus. **S**i aliquid gentis talis esset illi curiose atque mirabili addere est historiae. **N**umquam igitur istum propter hoc negabimus ex uino illo quod per mus creatus est esse propagatum. **A**ndrogeni quos etiam hermaphroditos nuncupant quous admodum rari sint: difficile est tamen ut partibus desint in quibus sic uterque sex appet: ut ex quo potest debeat accipere nomen incertum sit: a meliore tamen hoc est a masculino ut appellarentur loquendi consuetudo preualuit. **N**am nemo uinum androgenas aut hermaphroditas nuncupauit. **A**nte annos aliquot nostra certa memoria in oriente duplex homo natus est superioribus membris: inferioribus simplex. **N**am duo erant capita: duo pectora quatuor manus: uenter autem unus: et pedes duo sicut uni homini: et tam diu uixit: ut multos ad eum uidentum fama contraheret. **Q**uis autem omnes commemorare possit humanos fetos longe dissimiles

his: ex quibus eos natos esse certissimum est. Sic ergo hec ex illo vno negari non potest originem ducere ita quatuor gentes in diuersitate corporum ab vltimo nature cursu que plures et prope omnes tenent: velut exorbitasse tradunt: si definitio illa includunt ut rationalia animalia sint atque mortalia: ab eodem ipso vno primo patre omnium stirpem trahere consentendum est: si tamen vera sunt que de illarum nationum varietate: et tanta inter se atque nobiscum diuersitate tradunt. Nam et simias et cercophythes et spingas si nescirem non homines esse bestias possent illi historici de sua curiositate gloriari velut gentes aliquas hominum nobis impunita vanitate mentiri. Sed si homines sunt de quibus illa mira conscripta sunt: quod si propterea deus voluit etiam nonnullas gentes ita creare: ne in his monstris que apud nos prope ex hominibus nasci: et sapientiam que naturam fingit humanam: velut arte cuiuspiam minus perfecti operis putarem errasse. Non itaque nobis videri absurdum debet: ut quemadmodum in singulis quibusque gentibus que dam monstrata sunt hominum: ita in vniuerso genere humano que dam monstrata sunt gentium. Quapropter ut istam questionem pedetentim cauteque concludamus: mire quidem de monstris omnibus diffinitum: aut illa aut alia que de quibusdam gentibus scripta sunt: omnino nulla sunt: aut si sunt: homines non sunt: aut ex adam sunt si homines sunt.

Quod vero et antipodas esse. **Ca. IX**
 fabulantur. i. homines a contraria parte terre vbi sol oritur quando occidit nobis aduersa pedibus nostris calcare vestigia nulla ratione credendum est. Neque si vlla historica cognitione didicisse se affirmant: sed quasi rotundando coniectant: eo quod intra convexa celi terra suspensa sit: eundemque locum mundus habeat: et infimum et medium: et ex hoc opinantur alteram terre partem que infra habitacione hominum carere non posse. Neque tamen est etiam si figura conglobata rotunda mundus esse credatur siue aliquo ratione monstrari: non tamen esse potest: ut etiam ex illa parte ab aequo congerie nuda sit terra. Deinde etiam si nuda sit: neque hoc statim necesse est ut homines habeat: quoniam nullo modo scriptura ista mentis: que narratis preteritis facit fidem: eo quod et predicta complectitur. Similiter absurdum est ut dicatur aliquis homines ex hac in illa parte oceanum in mensitate traiecit nauigare: ac puenire potuisse: ut etiam illic ex vno illo primo homine generari institueret humanum. Quapropter inter illos tunc hominum populos: que septuaginta duas gentes: et totidem linguas colligunt fuisse diuisi: quam si possumus inuenire illam in terris peregrinantem ciuitatem dei que vsque ad diluuium arcemque producta est: atque in filiis noe per eorum benedictiones pseuerasse monstrat: maxime in maximo que appellatur sem: quoniam quidem de iaphet ita benedictum est: et in ciuitate fratris sui domibus habitaret

Enedam est igitur series generationum ab ipso. **Ca. X**
 semper ipsa ostendat post diluuium ciuitate diuina est series generationum ab illo que appellatur seth ostendebat ante diluuium. Propter hoc igitur scripta diuina cum terrenam ciuitatem in babilone: hoc est in confusione esse monstrasset: ad patriarcham sem recapitulando reuertitur: et orditur inde de generationes vsque ad abraam: commemorato etiam numero annorum quatuor quibusque ad hanc seriem pertinentem filium genuisset quatuor vixisset. Ubi certe agnoscendum est quod ante promiseram ut appareat quare sit dictum de filiis heber nomen illius phalech: quod in diebus eius diuisa est terra. Quid enim aliud intelligendum est terram esse diuisam nisi diuersitatem linguarum. Omnis igitur ceteri filii sem: ad hanc rem non pertinentibus illi coniecturatur in ordine generationum per quos possit ad abraam pueniri: sicut illi coniectebantur ante diluuium per quos puenitur ad noe: generationibus que propagatae sunt ex illo adam filio qui appellatur seth. Sic igitur incipit generationum ista contextio: et he generationes sem. Sem filius noe centum erat annorum cum genuit arfaxat secundo anno post diluuium. Et vixit sem postquam genuit arfaxat quingentos annos: et genuit filios et filias et mortuus est. Sic exequitur ceteros dicens: quoto quisque anno vite sue filium genuerit ad istam generationum ordinem pertinentem: qui prendit ad abraam: et quot annos postmodum vixerit: intromittens eum filios filiosque genuisse: ut intelligamus unde potuerit populi accrescere: ne in paucis qui commemorantur hominibus occupati pueriliter hesitemus: unde tanta spatia terrarum atque regnorum repleri potuerint de genere sem: maxime propter assyriorum regnum: vni minimum ille orientaliu dominator vsque quatuorcentis ingenti prosperitate regnavit et latissimum ac fundatissimum regnum quod diuturno tempore duceret suis posteris propagauit. Sed nos ne diutius quam oportet immoremur non quatuordecim annos quibusque ista generationum serie vixerit: sed quoto anno vite sue genuerit filium: hoc ordine memorandum tantummodo ponimus: ut et numerum annorum a transacto diluuii vsque ad abraam colligamus: et propter illa in quibus nos cogit necessitas immorari: breuiter alia cursim tangamus. Secundo igitur anno post diluuium sem cum esset centum annorum genuit arfaxat. Arfaxat autem cum esset centum triginta quatuor annorum genuit caynam. Qui cum esset centum triginta annorum genuit sala. Porro etiam ipse sala totidem annorum erat quoniam genuit heber. Centum vero et triginta et quattuor agebat annos heber cum genuit phalech: in cuius diebus diuisa est terra. Ipse autem phalech vixit centum triginta annos et genuit ragam. Et ragam centum et triginta duos et genuit seruch: et seruch centum

Gene. 10

Gene. 11

Gene. 17 tū triginta et genuit nachor. Et nachor septua-
 ginta nouē: et genuit thara. Thara autē septua-
 ginta: et genuit abram: quē postea deo mutato
 vocabulo vocauit abraam. Sūt itaq; anni a di-
 luuio vsq; ad abraā mille septuaginta et duo s̄m
 vulgarā editionē: h̄ ē iter p̄tū. lxxij. In hebreis
 autē codicib; longe pauciores ānos phibēt iue-
 niri: de quib; rōnem aut nullā aut difficillimā
 reddūt. Cū ḡ q̄rim; in illis septuaginta duab;
 gentibus ciuitatē dei: nō possumus affirmare
 illo tpe q̄ erat illis labiū vnū. i. loquela vna. tūc
 iā gen; hūanū alienatum fuisse a cultu veri dei
 ita vt in solis istis gnationib; pietas vera rema-
 neret: q̄ descendunt de semine sem parfaxat et
 tendūt ad abraā: s̄ ab illa supbia edificāde tur-
 ris vsq; ad celū qua ipia significat elatio r̄ena
 apparuit ciuitas: h̄ est societas impioꝝ. Utrum
 itaq; ante noe fuerit: an latuerit: an poti; vtra-
 q; p̄manserit pia. s̄ in duobus filiis noe q̄ b̄ndi-
 cti sūt corūq; posteris: impiado in eo q̄ maledi-
 ctus est atq; ei; p̄genie vbi etiā exort; ē gigas
 venator; p̄tra dñm nō ē dijudicatio facilis. For-
 tass̄ em̄ qd̄ p̄fecto credibilis est: et in filiis du-
 orum illoꝝ iā tūc anteq; babilonia cepisset isti-
 tui: fuerūt p̄reptores dei: et in filiis cham cultor-
 res dei vtrūq; tñ hoim gen; fr̄is nūq; defuisse
 credendū est. Si qd̄ et qñ dictū ē. Oēs declina-
 uerūt simul iutiles facti sūt nō ē q̄ faciat bonuz
 nō ē vsq; ad vnū: in vtroq; psalmo vbi h̄ verba
 sūt et hec legunt. Hōne cognoscēt oēs q̄ opant̄
 iniquitatē: q̄ deuorāt plebem meā in cibo panis.
 Erat ḡ etiā tūc p̄ls dei: vñ illud qd̄ dictū ē: nō ē
 q̄ facit bonū: nō ē vsq; ad vnū: de filiis hoim di-
 cti ē: nō de filiis dei. Hā p̄missuz ē. Deo de celo
 prospexit sup filios hoim: vt videret si ē intelli-
 gens aut req̄rens deū. Ac deinde illa s̄bi iusta q̄
 oēs filios hoim. i. ad ciuitatē p̄tinentes q̄ viuūt
 s̄m hoim et nō s̄m deū: reprobos eē dem̄fat.

La. XI. Uāobrez sic lingua vna cū
 q̄ eēt oim nō iō filij pestilentie defuerit: nā
 et añ diluuiū vna erat lingua: et tñ oēs p̄-
Gene. 7. ter vnā noe iusti domū deleri diluuiio meruerit
 ita qñ merito elationis sp̄ierat; gētes linguarū
 diuersitate punite atq; diuise sūt: et ciuitas impioꝝ
 p̄fusionis nomē accepit: h̄ ē appellata ē ba-
 bylon: nō defuit dom; heber vbi ea q̄ antea fuit
 oim lingua remaneret. Uñ sic sup mēozauī cū
 cepissent enūerari filij sem: q̄ singuli gētes sin-
 gulas p̄crearūt: p̄m; ē cōmēozat; heber cuz sit
 abnepos ipi;: h̄ ē ab illo q̄nt; inueniat; exortus

Gene. 10 Quia ḡ in ei; familia remāsit h̄ lingua diuisis
 alias liguas ceter; gētib;: q̄ lingua pus hūano
 gnū nō imerito credit; fuisse cōis: iō deiceps he-
 breā ē nūcupata. Tūc ei op; erat eā distigui ab

alijs linguis noie pprio: sic alie q̄ vocate sunt
 noib; pprijs. Qñ autē erat vna nihil aliō q̄ hūa-
 na ligua vel hūana locutio vocabat; q̄ sola vniū
 sum gen; hoim loq̄bat; . Dixerit aliq; . Si in di- **Gene. 10**
 ebus phalech filij heber diuisa ē fra pliguas. i.
 hoies q̄ tūc erāt i fra. et ei; noie poti; debuit ap-
 pellari lingua illa q̄ fuit oib; añ cōis. S; intelli-
 gēdū ē ipm heber p̄p̄ea t̄le nomē iposuisse filio
 suo vt vocaret; phalech qd̄ interpretat; diuisio: qz
 tūc ei nat; ē: qñ pliguas fra diuisa ē. i. ipō tpe vt
 h̄ sit qd̄ dictū ē. In dieb; ei; diuisa ē fra. Hā nisi **Ibidem.**
 adhuc heber viueret qñ liguar; facta ē multitu-
 do: nō ex ei; noie nomē acciperet ligua: q̄ apd̄ illū
 potuit p̄manere. Et iō credenda ē ipa fuisse p̄-
 ma illa cōis: qm̄ d̄ pena venit illa multiplicatio
 mutatioq; liguar;: et vtiq; p̄ter hāc penā esse de-
 buit p̄ls dei. Nec frustra ligua istā: h̄ est quā te-
 nuit abraā. nec in oēs filios suos transmittē po-
 tuir;: s̄ in eos tñ q̄ p̄pagati p̄ iacob: et insigni; at-
 q; eminenti; in dei p̄lm̄ coalescētēs: dei testa-
 mēta et stirpē xp̄i h̄ ē potuerūt. Nec heber ipē
 eandem ligua in vniuersam p̄geniem suam
 refudit s̄ in eā tñ cui; generatōes p̄ducunt ad
 abraam. Quapropter etiā si nō euidenter ex-
 pressum est fuisse aliq̄d̄ piū genus hominū quā
 do ab impijs babilonia condebatur: nec ad h̄
 valuit hec obscuritas vt querentis fraudaret;
 sed potius vt exerceret intentio. Cuz em̄ legit;
 vnā fuisse ligua p̄mitus oim;: et ante oēs filios
 sem cōmendat; heber: q̄uis ab illo q̄ntus oriat;
 et hebreā vocat; lingua: quā patriarchaz et pro-
 phetar; nō solū in sermonib; suis: verū etiā in
 l̄ris sacris custodiuit auctoritas. P̄fecto itaq;
 cū queritur in diuisiōe linguarū: vbi lingua
 illa remanere potuerit que fuit ante cōmunis
 que sine vlla dubitatōe vbi remansit: nō ibi fu-
 it illa pena que facta est mutatiōe linguarū: qd̄
 aliud occurrit nisi q̄ in huiusmodi gente remā-
 sit a cuius nomē nomē accepit: et hoc iusticie
 gentis huius non parū apparuisse vestigium
 q̄ cū alie gentes plecterētur mutatiōe lingua-
 rum: ad istam non peruenit tale supplicii. Sed
 si adhuc illud mouet: quomodo potuerunt sin-
 gulas gentes facere heber et fili; eius phalech
 si vna lingua permansit ambob; . Et certe vna
 est hebreā gēs ex heber p̄pagata vsq; ad abra-
 am: et per eū deinceps donec magn; fieret po-
 pulus israel. Quō igit; oēs filij qui cōmēozati
 sūt triū filioꝝ noe fecerunt singulas gentes:
 si heber et phalech singulas non fecerunt. Si-
 mirū illud est probabilis: q̄ gigas ille nēroth
 fecerit etiā ipē gentem suā: sed p̄pter excellen-
 tiā d̄nationis et corpis seorsū eminenti; noiat;
 ē vt maneat numer; septuaginta duarum gen;

tiū atq; linguarū. Phalech autē p̄pterea cōme-
morat: nō q̄ gentē fecerit: nā eadē ip̄a ē eius
gens hebraea eadēq; lingua: s̄ p̄pter t̄ps̄ iſigne
q̄d in dieb; ei; terra diuisa est: Hec mouere nos
debet: quō potuerit gigas n̄erorb; ad illud t̄ps̄
etatis occurrere: q̄ babilon cōdita est: et p̄fusio
facta linguarū: atq; ex hac diuisio gētū. Hō em̄
q; heber sext; ē a noe: ille autē quart;: iō nō po-
tuerūt ad idē t̄ps̄ puenire viuendo. Hoc em̄ cō-
tigit cū plus uiuēt vbi pauciores sūt ḡnatio-
nes: min; vbi plures: aut seruis nati essent vbi
pauciores: maturius vbi plures. Sane intelli-
gendū ē: q̄n̄ terra diuisa ē: nō solū iā natos fuis-
se ceteros filios filiorū noe: q̄ cōmemorant̄ pa-
tres gentiū: s̄ etiā ei; etatis fuisse: vt iā vniuer-
si familias haberēt suas: q̄ digne fuissent nomi-
nib; gentiū: vñ nequaquā putandū q̄ eo fuerint
ordine geniti q̄ cōmēorati legunt̄. Alioq̄n duo
decim filij iectan q̄ erat fili; ali; heber frat; pha-
lech quō potuerūt iā gentes facere: si post pha-
lech fr̄em suū iectan nat; est: sic post eū cōmēo-
ratus est quōq; dē t̄pe q̄ natus ē phalech diuisa ē
terra: Proinde intelligendū ē p̄orē quidē pha-
lech noiātū: s̄ lōge post frat̄em suū iectan fuisse
natū: cui; iectan duodecim filij tā gr̄ades iā fa-
milias haberēt: vt in linguas p̄prias diuidi pos-
sent. Sic em̄ potuit prior cōmēorari q̄ erat eta-
te posterior: quēadmodū p̄us cōmēorati sūt
ex tribus filiis noe. p̄creati filij iaphet q̄ erat mi-
nimus eorū: deinde filij cham q̄ erat medi;: po-
stremo filij sem q̄ erat prim; et maxim;. Illarū autē
gētū vocabula p̄tim manserūt: ita vt hodie ap-
pareat vñ fuerit deriuata: sic ex assur assyrū: et
ex heber hebrei: p̄tim t̄ps̄ vetustate mutata s̄
ita vt vix homines doctissimi antiq̄ssimas histo-
rias p̄scrutantes: nec oīm s̄ aliquantarū ex istis
origines gentiū potuerūt regere. Hāc q̄ ex filio
cham q̄ vocabat̄ mesraim egyptū p̄hibent̄ exor-
ti: nulla hic resonat origo vocabuli: sic nec ethi-
opū q̄ dicunt̄ ad euz filij cham p̄tinere: q̄ chus
appellat; est. Et si oīa considerent̄: plura muta-
ta q̄ manentia noiā apparent.

Ca. XII.

¶ **U**nciā videam; p̄cursū ciuitatis dei et
n ab illo articulo t̄ps̄is q̄ fact; ē in p̄se abraā
vñ incipit eē noticia ei; euidentior: et vbi
clariora legūf; p̄missa diuisa q̄ nūc i x̄po videm;
impleri. Sic q̄ scriptura sancta indicatē didicim;
i regiōe chaldeorū nat; ē abraā: q̄ fra ad regnū
p̄tinebat assyrionū. Apud chaldeos autē iā etiā
tūc sup̄stitiōes ip̄le p̄ualebāt: quēadmodū per
ceteras gētes. Una igit; thare domus erat: de
q̄ nat; ē abraā: in q̄ vni; veri dei cultus: et q̄ntuz
credibile ē: in q̄ iā sola etiā hebraea lingua remā-
serat: quōuis et ip̄e sic iā manifestior dei p̄p̄s i egypto:

ita in mesopotamia seruissē dijs alienis ie-
su naue narrante refertur: ceteris ex p̄genie il-
lius heber in linguas paulatim alias et in natio-
nes alias posteris defluentib; Proinde sic per
aquarū diluuiū vna dom; noe remāserat ad re-
parandū gen; hūanū: sic in diluuiō multarū su-
p̄stitiōnū p̄ vniuersū mūdū vna remāserat do-
mus thare: in q̄ custodita ē pl̄ratio ciuitatis dei.
Deniq; sic illic enūeratis sup̄ ḡnatiōib; ab adā
vsq; ad noe simul cū annoz numeris: et exposi-
ta diluuij causa: priusq; deus incipet de arca fa-
bricanda loqui ad noe dicit. He autē generatio-
nes noe: ita et hic enūeratis generatiōibus ab
illo q̄ est appellatus sem filio noe vsq; ad abraā
deinde insignis articulis similiter ponit; vt di-
catur: He sunt generationes thare. Thare ge-
nuit abraā et nachor et aram: et arā genuit loth.
Et mortuus est aram coram thare patre suo in
terra in qua nat; est in regiōe chaldeorū. Et sū-
p̄serūt abraā et nachor sibi vxores: nomen mu-
lieris abraam sarai: et nomen mulieris nachor
melcha filia aram. Iste aram pater melche fuit
et pater iesche: que iescha creditur ipsa esse etiā
sara vxor abrae.

Ca. XIII.

¶ **E**inde narrat̄ quēadmodū thare cum
suis regiōē reliquerit chaldeorū et ve-
nerit in mesopotamiā: et habitauerit in
charrā. Tacetur autem de vno filio eius: q̄ vo-
cabatur nachor: tanquā eū non duxerit secum.
Nam ita narratur. Et sumpsit thare abraā filij
suū: et loth filij arā filij filij sui: et sarai nurū suā
vxorem abram filij sui: et duxit illos de regiōe
chaldeorū vt iret in terram chanaan: et venit in
charrā et habitauit ibi. Nusq; hic nominatus
est nachor: et vxor eius melcha. Sed inuenim;
postea cū seruū suū mitteret abraam ad acci-
piendam vxorem filio suo isaac: ita scriptū. Et
accepit puer decē camelos de camelis domini
sui: et de omnibus bonis domini sui secum: Et
exurgens profectus est in mesopotamiā in ci-
uitatem nachor. Iste et alijs sacre huius histo-
rie testimonijs ostenditur etiam nachor frater
abrae exisse de regione chaldeorū: sed esq; con-
stituisse in mesopotamia: vbi cum patre suo ha-
bitauerat abraam. Cur ergo scriptura cum nō
commemorauit: quando ex gente chaldeorū
cum suis profectus est thare et habitauit i me-
sopotamia: vbi non solum abraam filius eius
verum etiam fara nurus eius et loth nepos ei;
commemorantur q̄ eos duxerit secū. Cur pu-
tamus: nisi forte q̄ a paterna et fraterna p̄ieta-
te desuerat: et superstitioni adheferat chalde-
orum: et postea inde: siue penitendo: siue per
secutionē passus q̄ suspect; haberetur: et ip̄e

iosue. 24.

Gene. 7.

Gene. 6.

Gene. 11.

Gene. 11.

Gen. 24.

Gene. 10.

Gene. 11.

Libe

Judith emigravit: In libro n. qui inscribitur iudith cum quereret holofernes hostis israelitarum: q. nā il- la gens eēt: vix aduersus eā bellandū fuisset: sic ei rēdit achior dux amonitarum. Audiat dñs n. verbū ex ore pu. ri sui: et referā tibi dicitā d. po pulo q. hitat iuxta montanā hanc: et non exi bit mendaciū de ore serui tui. Hec em. p. genes po puli est chaldeoz et antea hitauerūt mesopota miaz: q. noluerūt seq. deos patrū suorū: q. fuerūt in terra chaldeoz: gloriofi: s. declinauerūt d. via parētū suorū: et adorauerūt deū celi quē cogno uerūt: et piecerūt eos a facie deoz suorū: et fuge rūt in mesopotamiā: et hitauerūt ibi dies mul tos. Dixitq. illis de. eoz vt exiret de habitatoe sua: et irēt in frā chanaā: et habitaret illic: et cetera q. narrat achior amonites. Un manifestū ē do mum thare p. secutionē passaz fuisse a chaldeis p. va pietate q. vn. et ver. ab eis colebat deus.

Ca. XIII.

Gene. 11. **E** functo aut thare in mesopotamiā vbi vixisse phibet ducentos q. n. annos iā incipiūt indicari facte ad abraā p. missio nes dei: q. ita scptū est. Et fuerūt dies thare in charra q. n. et ducenti anni et mortu. ē in char ra. Nō sic aut accipiendū est: q. si oēs hos dies ibi egerit: s. q. oēs dies vite sue q. fuerūt āni du centi q. n. ibi cōpleuerit: alioqn nesciret quot annos vixerit thare in charra: quoniā non le gitur quoto anno vite sue in charra uenerit: et absurdū est existimare in ista serie generatio num vbi diligenter cōmēorat quorū annosq. seq. vixerit: hui. solius numex annoz vite nō com mendatū esse mēorie. Qd. em. quorundā quos eadē scriptura cōmēorat tacent āni nō sūt in hoc ordine: in quoz tpoz dinūeratio decessioe gignentū et genitoz successioe p. text. Iste at ordo q. dirigit ab adaz vsq. ad noe et inde vsq. ad abraā: sine nūero annoz vite sue neminem continet.

Ca. XV.

Gene. 12. **Q**uod dō cōmēorata morte thare p. ris q. abraā deinde legi. et dixit dñs ad abraā **Gene. 12.** **E**xi de fra tua: et de cognatioe tua et do mo p. ris tui: et cetera: nō q. hoc sequit in smōe li bri: s. etiā in rex gestaz tpe seq. existimandū ē. **Ibidem.** **E**rit q. p. si ita ē in dissolubilis q. stio. Post h. em. xba dei: q. ad abraā facta sūt: scptura sic loquit **Ibidem.** **E**t exijt abraā quē ad modū locut. ē illi dñs: et abiit cū illo loth. Abraā aut erat q. n. et septua ginta ānoz cū exiret ex charra. Quō pōt h. ve rū eē: si post mortē p. ris sui exijt de charra: **Ibidem.** **E**st em. thare septuaginta ānoz sic sup. intima tū ē genuit abraā. **Ibidem.** **E**st nūero addit septuagita q. n. ānis q. s. agebat abraā q. n. egress. ē d. char ra: sūt anni centū et q. draginta q. n. **Ibidem.** **E**t or. igit

annoz erat thare: q. n. exijt abraā de illa meso potamie ciuitate. Agebat. n. annū etatis sue se ptuagesimū q. n. tū: ac hoc pater ei. q. eū septu agesimo anno suo genuerat agebat vt dictū ē centesimū et q. dragesimū et q. n. tū annū. **Gene. 11.** **Nō** er go inde post mortē p. ris. i. post ducentos q. n. annos quibus pater eius vixit egressus ē: sed annus de illo loco p. gressionis ei. q. n. ipi. septu agesimus q. n. tū: erat proculdubio p. ris eius: q. eū septuagesimo suo anno genuerat: ceterim. q. dragesimus q. n. tū fuisse colligit. **Gene. 11.** **A**c hoc intel ligendū ē more suo scripturā redisse ad tps qd. iā narratio illa trāsierat: sic supius cū filios filio rum noe cōmēorasset: dixit illos fuisse i. linguis et in gentib. suis: et tū postea q. si hoc etiā in ordi ne seq. ref. tpm. **Gene. 11.** **E**t erat in q. n. ois fra labiū vnu et vox vna omnibus. Quō g. fm. suas gētes: et fm. suas linguas erāt: si vna erat oib. nisi q. ad il lud qd. iā trāsierat recapitulando est reuerfa narratio. **Gene. 11.** **S**ic g. et hic cū dictū esset: et fuerūt dies thare in charra q. n. et ducenti anni et mortu. ē thare in charra. **Gene. 11.** **D**einde scriptura redeūdo ad id qd. ideo p. termiserat vt p. us de thare id qd. in choatū fuerat compleret. et dixit inquit dñs ad abraā: exi de terra tua et cetera. **Gene. 12.** **P**ost q. dei verba subiungit. **Gene. 12.** **E**t exijt abraā: quē ad modū locut. ē illi dñs: et abiit cū illo loth. **Gene. 12.** **A**braā aut erat q. n. et septuaginta annoz cū exijt ex charra. **Gene. 12.** **T**unc itaq. hoc factū ē q. n. p. ei. centesimū q. dragesi mum et q. n. tū annū agebat etatis. **Gene. 12.** **T**ūc em. fuit hui. septuagesim. et q. n. tū ann. **Gene. 12.** **S**oluta est aut q. stio ista et aliter vt septuaginta q. n. āni abrae q. n. egressus est de charra ex illo cōputarent ex q. de igne chaldeoz liberat. ē nō ex q. nat. ē: tā q. tūc pot. natus habēdus sit. **Gene. 12.** **S**z b. t. s. stepha nus in actib. ap. loz cū ista narraret: de. inquit glorie apparuit abrae p. i. n. o. cū eēt in mesopo tamia postq. habitaret in charra. **Gene. 12.** **E**t ait ad illū **Gene. 12.** **E**xi de terra tua et de cognatione tua: et de do mo patris tui: et veni in terrā quā tibi demōstra bo. **Gene. 12.** **S**cōm. hec xba stephani nō post mortē p. ris eius locutus ē de. abrae: q. vtiq. in charra mor tu. ē: vbi cū illo et ipse fili. habitauit: s. p. usq. hita ret in eadē ciuitate iā tū cū eēt i. mesopotamia. **Gene. 12.** **I**am g. exierat a chaldeis. **Gene. 12.** **Q**d. itaq. adiungit stephanus: tūc abraā egressus ē de terra chal deoz et habitauit in charra: nō demōstrat q. sit factū postea q. locut. ē illi de. **Gene. 12.** **H**ecq. em. post il la dei verba egressus est de terra chaldeoz: cū dicat ei locutū deū eē in mesopotamia: s. ad to tū illud tps p. inet qd. ait: tūc. i. ex quo egressus est a chaldeis: et habitauit in charra. **Gene. 12.** **I**te qd. se quitur: et inde postq. mortu. est pater ei. colloca uit illū in terra hac in qua vos nūc hitatis et

patres vestri: nō ait postq̄ mortu⁹ ē p̄ ei⁹ exiit
 de charra: s̄ inde postq̄ mortuus est pater eius
 hic eū collocavit: intelligendū est igit̄ locutum
 deū fuisse cū abraā cū eēt in mesopotamia pri-
 usq̄ habitaret ī charra: s̄ eū in charrā puenisse
 cū patre retento apud se p̄cepto dei: r̄ inde ex-
 iisse septuagesimo r̄ q̄nto suo: patris aut̄ sui cē-
 tesimo quadragesimo q̄nto anno. **Collocatio**
 nem x̄o ei⁹ in terra chanaan nō p̄fectionez de
 charra postq̄ mortē patris ei⁹ factā eē dicit: qz
 iā mortuus erat pater ei⁹: qm̄ emit terrā cui⁹ ibi
 iā sue rei cepit eē possessor: **Qd̄ aut̄ iā in meso-**
 potamia p̄stituto: hoc est iā egresso de fra chal-
 deoz dixit de⁹. **Exi de terra tua: r̄ de cognatōe**
 tua: r̄ de domo p̄ris tui: nō vt corp⁹ inde eijcēt
 qd̄ iā fecerat: s̄ vt aīaz auelleret d̄r. **Nō em̄ exi-**
 erat inde aīo s̄ spe redeūdi r̄ desiderio teneba-
 tur: que spēs et desiderii deo iubente ac iuuan-
 te r̄ illo obediente fuerat āputanda. **Nō sane ī**
 credibilis existat̄ cuz postea secut⁹ eēt nachoz
 patrē suū: tūc abraā p̄ceptū dñi īpleuisse: vt cuz
 sara cōiuge sua r̄ loth filio fratris sui exiret de
 charra.

Ca. XVI

Am cōsiderāde sūt p̄missōes dei facte
 i ad abraā: **In his n. aptiora dei n̄ri iesu**
 xp̄i: hoc est dei veri oracula apparere ce-
 perūt de p̄ioz pioz que p̄phetica p̄nunciavit
 auctas: hāz p̄ma ita legit̄. **Et dixit dñs ad abra-**
 am. **Exi de fra tua: r̄ de cognatōe tua: et de do-**
 mo p̄ris tui: r̄ vade ī terrā quā tibi demonstrauero:
 r̄ faciā te in gentē magnā: r̄ benedicaz te: et be-
 nedicā bñdicentes te: r̄ maledicā maledicētes
 te: r̄ benedicent̄ ī te oēs tribus terre. **Aduertē**
 dū est igit̄ duas res p̄missas abrae: vnā scz qz ter-
 ram chanaan possessurū fuerat semen eius: qd̄
 significat̄ vbi dictū est. **Vade in terrā quaz tibi**
 demonstrauero: r̄ faciā te in gentē magnā: aliā
 x̄o longe p̄stantiorē nō de carnali sed de spiri-
 tali semine: p̄ qd̄ p̄ est nō vni⁹ gentis israelitice
 s̄ oim̄ gentiū q̄ fidei ei⁹ vestigia cōsequunt̄: qd̄
 p̄mitti cepit his v̄bis: r̄ benedicent̄ in te oēs
 trib⁹ terre. **Hāc p̄missionē factā arbitrat̄ euse-**
 bius septuagesimo q̄nto anno etatis abrae: tā-
 q̄ mor vt facta est de charra exierit abraā: qm̄
 sc̄pture p̄tradici nō p̄t vbi legit̄. **Abraaz erat**
 q̄nqz r̄ septuaginta annoz cuz exiit de charra.
Sz si eo anno facta est ista p̄missio: iāz vtiqz in
 charra cū p̄re suo demorabat̄ abraā. **Heqz em̄**
 inde exire possit: nisi p̄us ibi habitasset. **Hū qd̄**
 nā ergo p̄tradici stephano dicenti: de⁹ glorie
 appuit abrae p̄ri n̄ro cū eēt in mesopotamia p̄-
 usq̄ habitaret in charra: **Sz intelligenduz est:**
 qz eodē āno facta sunt oīa: r̄ dei p̄missio āteqz ī

charra habitaret abraā r̄ ī charra habitatio ei⁹
 r̄ inde p̄fectio: nō solū qz eusebi⁹ in chroniciis
 ab anno hui⁹ p̄missionis cōputat r̄ oñdit post q̄-
 dringentos r̄ triginta ānos exitū eē de egypto
 qm̄ lex data est: verū etiam quia id cōmemorat
 apostolus paulus.

Ca. XVII

Er idē t̄pus eminentia regna erant gē-
 p tium in quibus terrigenaz ciuitas: hoc
 est societas hoim̄ p̄m hominē viuentiuz
 subdominatu angeloꝝ de sertoꝝ insignius ex-
 celebat: regna videlicet tria sycionioꝝ: egyptioꝝ:
 assyrioꝝ. **Sed assyrioꝝ multo erat potē-**
 tius atqz sublimius. **Hā rex ille Ninus belī fili⁹**
 excepta india: vniuerse asie p̄los subiugauit
 rat. **Asiam vero dico: non illam p̄tē q̄ hui⁹ ma-**
 ioris asie vna prouincia est: s̄ eā que vniuersa
 asia nuncupat̄: quā b̄ qdā in alterā duaz pleriqz
 aut̄ in tertiā totū orbis p̄tez posuerunt: vt sint
 oēs: asia: europa: r̄ africa: qd̄ nōnulli equali di-
 uisiōe fecerūt. **Hancqz ista que asia nuncupat̄ a**
 meridie p̄orientē vsqz in septētrionem puenit
 europa vero a septētrione vsqz ad occidentē
 atqz inde africa ab occidentē vsqz ad meridiē
Unde videntur orbeꝝ dimidiū due tenere: eu-
 ropa r̄ africa: aliud x̄o dimidiū sola asia. **Sz idē**
 ille due p̄tes facte sūt: qz inter vtramqz ab oce-
 ano ingredit̄: quicquid aquaz terras interlu-
 it r̄ ab hoc mare magnū nobis facit. **Quapro-**
 pter si in duas partes orbeꝝ diuidas orientis r̄
 occidentis: alia erit in vna: in altera vero euro-
 pa r̄ africa. **Quāobrem vniū triū regnoꝝ que**
 tunc p̄celebant regnū: scz sycionioꝝ nō erat
 sub assyriis quia ī europa erat. **Egyptioꝝ aut̄**
 quō eis nō subiacebat a quibus tota asia tene-
 batur: solis indis vt phibet̄ except̄. **In assyria**
 igit̄ p̄ualuerat dñat̄ ip̄ie ciuitat̄: h̄ caput erat
 illa babilon: cui⁹ terrigene ciuitatis nomē ap-
 tissimū ē: i. p̄fusio. **Ibi aut̄ ninus regnabat post**
 mortē p̄ris sui belī: q̄ p̄m̄ illic regnauerat sexa-
 ginta q̄nqz annos. **Fili⁹ x̄o ei⁹ ninus q̄ defūco**
 p̄re successit in regnū: q̄nquaginta duos regna-
 uit ānos: r̄ habebat in regno quadraginta tres
 ānos qm̄ nat⁹ ē abraā: q̄ erat ānus circiter mille
 sim⁹ ducentesim⁹ ante conditā romā: veluti al-
 terā in occidente babiloniā.

Ca. XVIII

gressus ē ḡ abraā de charra septuagesi-
 e mo q̄nto āno etat̄ sue: cētesimo āt q̄dra-
 gesimo r̄ q̄nto p̄ris sui: cū loth filio fr̄is sui
 r̄ sara cōiuge sua: r̄ p̄rexit in terrā chanaā et p̄-
 uenit vsqz ad sychē vbi rursus accepit diuinuz
 oraculū: de quo ita scriptū est. **Et apparuit dñs**
 abrae: r̄ dixit illi: **Semini tuo dabo terrā hanc.**
Nihil hic de illo semine ei⁹ p̄missū est in q̄ p̄ fact⁹
 est oim̄ gentiū: s̄ de illo solo de quo p̄ est vnus

Er
 idē
 In b̄ ca.
 vult aug⁹.
 qz t̄pe p̄mis-
 sōis facte
 p̄mo abrae
 excellēbant
 tria reḡ. scz
 egyptioꝝ r̄
 qd̄ erat āri-
 quus. qd̄ ice-
 pu ī t̄pe sa-
 ruc̄ apud
 q̄s p̄mo re-
 gnauit 307
 nes. **Assy-**
 rioꝝ. qd̄ ice-
 pu t̄pe na-
 chor vbi p̄-
 mo reḡuit
 bel⁹. **Syco-**
 nioꝝ. vbi p̄-
 mo reḡuit e-
 giale⁹. **Re-**
 gnū egypti
 oꝝ cū eēt in
 asia. quā si
 bi totā sub-
 iugauit. ex-
 ceptas idē
 min⁹ fili⁹ be-
 li erat: s̄ re-
 gno assyrioꝝ
 r̄ nō re-
 gnū sycionioꝝ
 oꝝ. qz nō in
 asia sed eu-
 ropa erat.
Syconia
 em̄ q̄ regia
 lea qdā ps-
 grece erat.
Quā q̄
 dā in alterā
 r̄. **Hora qz**
 dicit qdā di-
 uisū orbeꝝ
 ī tres p̄tes.
 qd̄ dā ī duaf
 p̄tes sic an-
 testat̄ Sa-
 lusti⁹ in tu-
 gurbino
 magis ap-
 p̄bas illos
 q̄ diuiserūt
 ī duas par-
 tes orient̄ r̄
 occidentis
 Quare aut̄
 ps occidentē
 diuidit assy-

Gene. 12

Ibidem.

Gene. 12

Libet

gnat aug⁹. israelitice gentis. Ab hoc emi semine terra illa
rōnez ppter
egressus aq
rū de ocea/
no i africa
more faciē
rū mediter
rāncum.

posseffa est. **Ca. XIX.**
Inde edificato ibi altari: et inuocato
deo abraaz. pfectus est inde: et habita-
uit in heremo: atq; inde ire in egyptū
famīs necessitate cōpulsus est: vbi vxorē suam
dixit sororē suā nihil mentit⁹. Erat em̄ t hoc qz
propinq erat sanguis: sic etiā loth eadē ppinq
tate cū fr̄is eiuse ēt filios fr̄ ei⁹ dicit⁹. Itaq; vxorē
rez tacuit nō negauit: piugis tuendā pudicitia
cōmittens deo: et hūanas insidias cauens: vt
homo: qm̄ si piculū quantū cauere poterat nō
caueret: magis tēptaret deū q̄ speraret in deo
De qua re ptra calūniāntē faustū manicheum
multa dixim⁹. Deniq; factū est: qd̄ de dño p̄su-
psit abraā. Nā pharao rex egypti qui eā sibi vx-
orem accepit: graui⁹ afflic⁹ marito reddidit.
Ubi absit vt credamus alieno concubitu fuisse
pollutā: qz multo est credibilis hoc pharaonē
facere afflictionib⁹ magnis nō fuisse pmissum.

Gene. 13

Ca. XX.
Euerso igit⁹ abraā ex egypto in locū vñ
r venerat: tūc loth fratris filius ab illo in
terrā sodomoz salua caritate discessit.
Diuites quippe facti erāt: pastoresq; ml̄tos pe-
corū h̄re ceperant: quibus inter se rixantib⁹: eo
mō familiarū suaz pugnante discordiā viraue-
runt. Poterat q̄ppe hinc vt sūt hūana et inf̄ ip-
sos aliqua rixa cōsurgere. Proinde hoc malū
pcauentis abrae verba ista sūt ad loth. Non sit
rixā inter me et te: et inter pastores meos: et pa-
stozes tuos: qz hoies nos fratres sum⁹. Hōne
ecce tota terra aſte est: Discede a me. Si tu i
sinistrā: ego in dextrā: vel si tu in dextrā ego in
sinistrā. Hinc fortassis effecta est inter homies
pacifica p̄suetudo vt qñ terrenoz aliqd̄ p̄tici-
dū est: maior diuidat: minor eligat.

Gene. 13

Ca. XXI.
Um igit⁹ si eēt separatimq; habitaret
c abraā et loth necessitate sustentande fa-
milie: nō feditate discordie: et abraā i ter-
ra chanaan: loth autē esset in sodomis: oraculo
tertio dñs dixit ad abraaz. Respiciens oculis
tuis vide a loco in quo nūc tu es ad aquilonez
et africū et orientē: et mare: qz oēm terrā quā tu
vides tibi dabo et semini tuo vsq; in seculū: et fa-
ciā sēmen tuū tanquā harenā terre. Si pōt ali-
quis dinumerare harenā terre: et sēmen tuū di-
nūerabit. Surgens p̄ ambula terrā in longitu-
dinē ei⁹ et in latitudinē ei⁹: qz tibi dabo eaz. In
hac p̄missione vtrū sit etiā illa qua pater fact⁹
est oīm gētiū: nō euidēt apper. Pōt em̄ vide-
ri ad hoc p̄tinet e: et faciā sēmen tuū tanquā harenā
terre: qd̄ ea locutiōe dictū ē quā greci dicūt
hygbolem: q̄ vtiq; i tropica ē non p̄pua. Quotū

mō vt ceteris tropis vti solere sc̄ptura null⁹ q̄
eā didicit ambigit. Iste autē trop⁹ i. modus lo-
cutiōis sit: qñ id qd̄ d̄r̄ lōge ē apli⁹ q̄ qd̄ eo dicto
significat. Quis em̄ nō videat q̄ sit in cōpabilit⁹
amplioz harenē nūer⁹ q̄ pōt eē oīm hoīm ab ip-
so adā vsq; ad terminū seculi. Quāto ḡ magis
q̄ sēmen abrae: nō solū qd̄ p̄tinet ad israeliticaz
gentē: verū etiā qd̄ est et futurū ē: fm̄ imitationē
fidei toto orbe terraz in oib⁹ gētib⁹. Qd̄ sēmen
sc̄z abrae in cōpationē multitudinis ipioz p̄fecto
in paucis est: q̄ quis et ipi pauci faciāt innūerabi-
lem multitudinē suā q̄ significata est fm̄ hygbo-
lem pharenā ire. Sane ista multitudo q̄ p̄mit-
titur abrae: nō deo est innūerabilis: s̄ hoibus:
deo autē necharena terre. Proinde qz nō tan-
tū gens israelitica: s̄ vniuersū sēmen abraeybi
est expressa p̄missio: nō fm̄ carnē: s̄ fm̄ sp̄m plu-
rimoz filioz: p̄gruenti harenē multitudinē cō-
parat: pōt hic intelligi vt iterē p̄us facta pro-
missio. S̄ iō dixim⁹ q̄ nō euidēt apper: qz
et illius gentis vniuersa multitudo: q̄ fm̄ carnē na-
ta est ex abraā: p̄ ei⁹ nepotez iacob int̄m creuit
vt pene om̄es p̄tes orbis i pleuerit. Et iō potuit
et ipa fm̄ hygbolem harenē multitudinē cōpari
qz et hec sola innūera ē hoī ml̄tudo: terrā cer-
te illā solā significatā q̄ appellata est chanaā ne-
mo ambigit. S̄ qd̄ dictū ē. Tibi dabo eā et se-
mini tuo vsq; in seculū pōt mouere nōnullos si
vsq; in seculū intelligat in eternū. Si autē in se-
culū h̄ loco sic accipiāt quēdam moduz fidelit⁹ te-
nem̄ in ititū futuri seculi a fine p̄titi ordiri: nihil
eos mouebit: qz et si expulsi sūt israelite d̄ hiero-
solimis: manent tū in alijs ciuitatib⁹ terre cha-
naā: et vsq; in finē manebūt: et vniuersa terra il-
la cū a xp̄ianis inhabitat: etiam ipsum sēmen est
abrae.

Ca. XXII

Ca. XXII
De responō p̄missionis accepto migra-
uit abraā: et mansit in alio eiusdē terre lo-
co: i iuxta quercū mambre q̄ erat ebron
Deinde ab hostib⁹ q̄ sodomis irruerāt: cū qui-
q; reges aduersus quattuor bellū gererēt: et
victis sodomis: etiā loth capt⁹ eēt: liberauit eū
abraā adductis secū in plū trecēt⁹ decē et octo
vernaculis suis: et victoriā fecit de regib⁹ sodo-
moz: nihilq; spolioz auferre voluit: cū rex cui
vicerat obtulisset. S̄ plane tūc benedict⁹ est a
melchisedech q̄ erat sacerdos dei excelsi: de q̄
in eplā q̄ inscribit ad hebreos: quā plures apo-
stoli pauli eē dicūt: qd̄ā vō negat: multa et ma-
gna conscripta sūt. Ibi quippe p̄mū apparuit sa-
crificiū qd̄ nūc a xp̄ianis offert deo toto orbe
teraz: impletq; illud qd̄ longe post hoc factū per
prophetā d̄r̄ ad xpm̄: q̄ fuerat adhuc venturus
in carnē. Tu es sacerdos in eternū fm̄ ordinē

Gene. 13

Gene. 13

Gene. 13

Heb. 7

Ps. 109

melchisedech. Ho. s. fm ordinez aaron: qui or-
do fuerat auferendus: illucescentibus rebz
q illis ymbz pnotabant.

Ca. XXIII.

Gene. 15

Qui cu ei ptectione: mercedez pmit-
teret valde mlti: ille de posteritate sol-
licit' qnda eliezer ynaculu suu futuz sibi dixit
herede: pnuoqz illi pmissus e heres: no ille y-
nacul': s' q de ipo abraa fuerat exitur': rursusqz
s: men innumerabile n sicut harena fre: s' sicut
stelle celi: vbi mihi magis videtur pmissa po-
steritas celesti felicitate sublimis.

Na qntuz ad
multitudinē pnter: qd sūt stelle celi ad harenā
fre: nisi qs z itā cōpationē intrin eē simildicat:
in qntū etiā stelle dīnūerari nō valēt: Quia nec
oēs eas videri posse credēdū ē: nā qnto qsqz
acutius ituef: tāto plures vident.

Un z acerrimē
cernētib' aliqz occultas eē merito estiat: excep-
pris eis siderib' q in alia pre orbis a nob remo-
tissima oriri z occidē phibent.

Postremo q cun-
qz vniuersū stellaz nūez cōphendisse z pscpsis-
se iactant sic arat' vel eudoxi' vel siq alij st: eos
libi hui' pnterit auctas.

Dic sane illa snia ponit
cui' ap'ls meminit ppr' dei gram cōmendandā.
Areditit abraā deo z deputatū ē illi ad iusticiā
ne circūcisio gloriaret: gētesqz incircūcisas ad
fidē xpi nollet admitti.

Hoc ei qñ factū ē: vt cre-
denti abrae deputaret fides ad iusticiā: nō duz
fuerat circūcisus.

Ca. XXIII.

A eodē visu cū loqret ei de etiā h ait ad
illū. Ego de q te eduxi de regiōe chal-
deoz: vt dem tibi frā hāc vt heres ei' sis.

Ubi cū infrogasset abraā fm qd sciret q heres
ei' erit: dixit illi de'. Accipe mihi iuuenā trimā
z caprā trimā: z arietē trimū: z turturē z colūm-
bā.

Accipit aut ille h oia: z diuisit illa media: et
posuit ea ptra faciē altez alteri. **A**ues aut non
diuisit: z descenderūt sic septū ē: aues: z sedet
sup corpa q diuisa erāt: z confedit illis abraaz.

Circa solis aut occasū pauoz irruit sup abraā: z
ecce timoz tenebrosus magn' icidit ei: z dictū
ē ad abraā. Sciedo scias: qz pegrinuz erit semē
tuū in fra nō ppria: z in seruitutē redigēt eos:

z affligēt eos qdringētis ānis: gentē aut cui ser-
uierint iudicabo ego. **P**ost hec xō exhibūt hinc
cū supellectili mltā. **T**u aut ibis ad pres tuos
cū pace: nutrit' in senectā bona.

Quartaxō ge-
neratiōe pueritē se huc. **N**ō dū em ipleta s' pec-
cata amorēoz vsqz adhuc. **L**ū aut iaz sol erat
ad occasū facta ē flāma: z ecce fornax fumabū-
da z lāpades ignis q ptransierūt p media diuisā
illa. **I**n die illa disposuit dñs de' testamentū ad
abraā dicēns. Semini tuo dabo frā hanc: a flu-
mine egypti: vsqz ad flumen magnū eufraten:

ceneos: z cenezeos: z cethmoneos: z cetheos:
z pherezeos: z raphaim: z amorreos: z chana-
neos: z cueos: et gergeseos: z hiebuscos.

Hec
oia in visu facta diuinit' atqz dicta sūt: de qbus
singulis enucleate disserere longū ē: z intenti-
onē opis hui' excedit.

Qd g' satis ē nosse debe-
mus: posteaqz dictū ē credidisse abraā deo z de
putatū eē illi ad iusticiā: nō eū in fide defecisse:
vt diceret: dñator dñe fm qd scia: q heres eius
erit.

Terre qpe illi' pmissa erat hereditas: nō
em ait: vñ scia qsi adhuc nō crederet: s' ait scdm
qd scia: vt ei rei quā crediderat aliq' similitudo
adhiberet q ei' modus agnosceref.

Sic nō est
virginis marie diffidentia: q ait. **Q**uō fiet istd
qm virū nō cognosco: **Q**d em futurū eē certa
erat: modū q fieret inqrebat.

Et h cū quesisset
audiuir. **S**pūs sanct' supueniet in te: z virt' al-
tissimi obūbrabit tibi. **D**eniqz et hic similitudo
data ē tribz aialibus iuuenca: capra: z arietē:
z duab' volucrib' turture et colūba: vt scdm h
futurū sciret: qd futuz eē iā nō abigeret.

Sive
g' p iuuenā significata sit plebs posita sb iugo
legis: p caprā eadē plebs etiā peccatrix futura
parietē eadē plebs etiā regnaturā: q aialia pro-
pterea trimā dicunt: qz cū sint insignes articu-
li tpm ab adā vsqz ad noe: z inde vsqz ad abraā
z inde vsqz ad dauid q reprobato saule pimus i
regno gētis israelitice edñi volūtate fundat':

in h ordine tertio q tendit ex abraā vsqz ad da-
uid tanqz tertiā eratē gerēs ille p'ls adoleuit: si-
ue aliqd aliud cōuenientius ista significēt: nllō
tū mō dubitaueri spiritalēs in ea typos pfigu-
ratos additamēto turturis z colūbe.

Et idē di-
ctū ē **A**ues aut nō diuisit: qm carnales inter se
diuidunt: spiritalēs aut nullo mō: siue a nego-
tiosis cōuersionib' hoim se remoueat sic tur-
tur: siue inter illas degāt sic colūba: vt raqz tam
auis ē simplex z innoxia: significās z in illo isra-
elitico p'lo cui frā illa danda erat: futuros indi-
uiduos filios pmissiōis z heredes regni i eter-
na felicitate māsuros.

Aues aut descēdentes
sup corpa q diuisa erāt: nō boni aliqd s' spiritus
indicāt aer' hui': p'ltū qndā suū de carnaliuz
diuisiōe qretēs.

Qd aut illis p'fedit abraā signi-
ficat etiā inter illas carnaliū diuisiōes spūales
eē nōnullos veros vsqz in finē seculi pseueratu-
ros fideles.

Et circa solis occasū q pauoz irruit
in abraā: z timoz tenebrosus magn': significat
circa hui' seculi finē magnā p'urbationē ac tri-
bulationē futurā fidelitū: de q dñs dixit in euan-
gelio. **E**rit em tūc tribulatio magna: qlis non
fuit ab initio.

Qd vero dictū ē ad abraā: sciedo
scies qz pegrinū erit semē tuū in fra nō ppria: z
in seruitutē redigēt eos z affligēt eos qdringē-
s.

Luce. 1.

Gen. 15.

Gene. 15.

Mat 24.

Gene. 15.

nerer ei qz testamētū meū dissipauit. Et dixit deus ad abraā. Sara uxor tua nō appellabitur nomen ei? Sara. s. Sara erit nomen eius. Bene dicā aut illā. et dabo tibi ex ea filiū et benedicā illū. et erit in natiōes. et reges gētū ex eo erūt

Gene. 17 Et prociatit abraā sup faciē suā. et risit. Et dixit in aīo suo dicens. Si mihi centū ānos hūi nascet filius. et si Sara annoꝝ nonaginta pter. Dixit aut abraā ad deū. Hysmahel hic uiuat in p̄specu tuo. Dixit aut de⁹ ad abraā. Ira. Ecce Sara uxor tua pariet tibi filiū. et uocabis nomē eius isaac. et statuā testamētū meū ad illū. in testamētū eternū. ut sim illi deus et semini ei⁹ post illū.

De hysmahel autē. ecce audiui te. Ecce bñdixi eī et amplificabo et multiplicabo illū valde. duodecim gentes generabit. et dabo illū in gentē magnā. Testamētū autē meū statuā ad isaac. quē pariet tibi Sara in tpe h ad annū sequentē. **Hic** aptiora p̄missa sūt de uocatiōe gētū isaac id ē. filio p̄missiōis. q̄ significat grā nō nā. qz de sene et anū sterili p̄mittit filius. Quis ei et naturalē p̄creatiōis excursū deus opef ubi tñ eū dens op⁹ dei ē uitiata. et cessante nā. ibi euidēt⁹ intelligit grā. Et qz h nō p̄gnationē s̄ p̄ regnatiōnē futurę erat. iō nūc impata ē circūcisio. qñ de Sara p̄missus ē filius. et qz oēs nō solū filios. uerū etiā seruos. dñculos et emptorios circūcidi iuber. ad oēs istā grām p̄tinere testat. Quid ei aliud circūcisio significat q̄ uetustate exuta natura renouatā. Et qd aliud q̄ xpm octau⁹ dies q̄ hebdomada cōpleta h ē post sabbatū resurrexit. Parentū mutant et noīa. oīa resonāt nouitate. et in testamēto uerū obūbratū intelligit nouū. Quid ē eī qd dicitur testamētū uerū. nisi occultatio noui. Et qd ē aliud qd dicitur nouū. nisi uerū reuelatio. Risus abrae exultatio ē gratulantis nō irriso diffidentis. Uerba q̄ ei⁹ illa in aīo suo si mihi centū ānos hūi nascet filius. et si Sara āno rū nonaginta pter. nō sūt dubitantis. s̄ admirantis. Si quē x̄o mouet qd dictū ē. et dabo tibi et semini tuo post te terrā in q̄ tu incolas. oēs terram chanaā in possessionē eternā. quō accipitur ipletū. sicut adhuc expectet iplendū. cū possessio q̄cūqz s̄rena eterna cuilibet genti esse nō possit. sciat eternū a nōstris interpretari qd greci appellant **Aeonion**. qd a seculo deriuatū est. **Aeon** q̄p̄ grece seculū nūcupat. s̄ nō sunt aut si latini h dicere seculare. ne longe in aliud mitteret sensū. **Secularia** q̄p̄ dicunt multa q̄ i h seculo sic agūt. ut breui etiā tpe trāseāt. **Aeonion** autē qd dicitur. aut nō hz finē. aut vsqz in hui⁹ seculi tē dirur finē. **Ca. XXVII.**

Gene. 17

Gene. 17

Tem pōt mouere. quō intelligi opteat. qd hic dictū ē. **D**ascul⁹ q̄ nō circūcider

carnē p̄putij sui octauo die. interibit aīa illa de genere suo. qz testamētū meū dissipauit. **C**uz hec nulla culpa sit puuli cui⁹ dixit aīam p̄tura. nec ipe dissipauerit testamētū dei. s̄ maiores q̄ eū circūcidere nō curarūt. nisi qz etiā puul⁹ nō s̄m iue uire p̄puerat. s̄ s̄m cōem generis hūa ni originē oēs in illo uino testamētū dei dissipauerūt. in q̄ oēs peccauerūt. **A**uita q̄p̄ appellat testamēta dei exceptis illis duob⁹ magnis uetere et nouo. qd licet cuiqz legendo cognoscere. Testamētū aut primū qd factū est ad hominē p̄mū. p̄fecto illud ē. **Q**ua die edertis morte moriemini. **U**n sc̄ptū est in libro que ecclesiasticus appellat. **O**is caro sic uestis uere rascet. Testatū s̄ est a seculo morte mori eos q̄ transgrediunt p̄cepta dei. **C**ū em̄ lex euidentior postea data sit. et dicat ap̄s. **U**bi aut nō est lex. nec p̄uaricatio. quo pacto qd legis i psalmo uerum ē. p̄uaricatores estiaui oēs peccatores. nisi qz oēs legis alicui⁹ p̄uaricare sūt rei. q̄ aliq̄ peccato tenent obstricti. **Q**uobrem si etiā puuli qd uera fides hz nascunt. nō p̄prie s̄ originaliter peccatores. uñ illis grām remissiōis peccatorū necessariā confitemur. p̄fecto eo mō q̄ sūt p̄ctōres. etiā p̄uaricatores legis illi⁹ q̄ in paradiso data est agnoscunt. ut uerū sit utriqz qd sc̄ptū ē. et p̄uaricatores estiaui oēs p̄ctōres terre. et ubi lex nō est. nec p̄uaricatio. **A**c p̄ hoc qz circūcisio signū regeneratiōis fuit. nō i merito p̄uulū. p̄pter originale peccatū quo p̄mū dei dissipatū est testamētū generatio disperdet. nisi regeneratio liberet. **S**ed intelligenda sūt hec dina uerba. tanq̄ dictū sit. **Q**ui nō fuerit regenerat⁹ interibit aīa illa de genere eius. qz testamētū meū dissipauit. qñ in adā cū oibus etiāz ipe peccauit. **S**i em̄ dixisset qz hoc testamētū meū dissipauit. nō nisi de ista circūcisione intelligi cogeret. **N**unc uero qm̄ nō exp̄ssit cuiusmodi testamētū puulus dissipauerit. libez ē intelligere de illo testamento dictū. cui⁹ dissipatio p̄tinere possit ad paruulū. **S**i aut quisqz hoc nō nisi de ista circūcisione dictū esse contendit. qd in ea testamētū dei qui nō est circūcisus dissipauerit paruulus. querat locutionis aliquem modū quo nō absurde possit intelligi. ideo dissipasse testamētū. quia licet nō ab illo. tñ in illo ē dissipatū. **U**erū sic qz aīa dūertēdū est nlla i se negligentia sua iuste interire incircūcisi aīam puuli nisi originalis obligatiōe p̄cti. **Ca. XX**

Gene. 2.

Ecc. 14.

Rom. 4.

Ps. 18.

Ibidem.

Rom. 4.

Acta igit p̄missiōe tā magna. **VIII.** tanqz dilucida ad abraā. cui euidentissimē dictum est. patrem multarū gentiū posuit. et augeto te valde. et ponam te in gentes. et reges exibūt ex te. et dabo tibi ex Sara filiū

Gene. 17.

Rom. 4.

um: et benedicā illū: et erit in nationes: et reges
gentiū ex eo erūt. Quā pmissione nūc in xpo
cernimus reddi: ex illo deinceps illi iuges nō
vocat in scripturis sicut ātea vocabant abraz
et sara: s̄ sic nos eos ab initio vocauim⁹: qm̄ sic

Gene. 17 iam vocant ab oibus abraā et sara. Cur autē mu-
ratū sit nomen abrae reddita ē ratio: qz patre
inquit multaz gentiū posuit. Hoc ḡ significa-
re intelligendū ē abraā. Abram x̄o qd ante vo-
cabat: interpretat pater excelsus. De noīe autē
mutato sara nō est reddita ratio. S̄ sic aiunt q̄
scripserūt interpretaciones noīm hebreoz q̄ his
lris sacris continent: sara interpretat pnceps
mea. Sara autē virtus. Uñ sc̄ptū est in epla ad

Heb. 11. hebreos. Fide et ipa sara x̄tū accepit ad emi-
sionē seminis. Ambo autē lenes erant: sic sc̄ptu-
ra testat: s̄ illa etiā sterilis et liqore mēstruo iā
desistuta: ppter qd iā parere nō posset: etiā si
sterilis nō fuisset. Porro si femina ita sit proue-
ctioris etatis: vt ei solita mulicz adhuc fluant:
de iuvene parere pōt: de seniore nō pōt: q̄uis
adhuc possit ille senior: s̄ de adolecētula gigne-
re. Sicut abraā post mortē sarae de cethura po-
tuit: quia viuīdā eius inuenit etatē. Hoc ḡ ē qd

Ibidem. mirū cōmendat ap̄s: et ad hoc dicit abrae iā fu-
isse corpus emortuū: qm̄ nō ex oī semia: s̄ ex ea
cui eēt adhuc aliqd parienti t̄p̄s extremū ge-
nerare: ipse in illa etate adhuc posset. Ad aliqd
em̄ emortuū corp⁹ ei⁹ intelligere debem⁹ nō ad
oīa. Nā senectus viui nō iā cadauer est mortui.
Quis etiā sic solui soleat ista q̄stio: qd de cethu-
ra postea genuit abraā: quia donum gignēdi q̄
a dño accepit etiā post obitū mansit vxoris. S̄
ppter ea mihi videt illa quā securi sumus hui⁹
questionis solutio p̄ferenda: qz centenari⁹ qui
dem senex: s̄ t̄p̄is n̄si de nulla pōt semia gigne-
re: nō tunc quidē qm̄ adhuc tā diu viuebant: vt
centū anni nondū facerent hominem decrepi-
te senectutis. **La. XXIX.**

Gene. 18. i. Tem deus apparuit abrae ad quercum
mambre in tribus viris: quos dubitādū
nō ē āgelos fuisse. q̄uis qd ex existiment ynū in
eis fuisse dñm x̄pm̄: asserentes euz etiā ante in-
dumentū carnis fuisse visibilē. Ille quidē dīe
pt̄atis inuisibilis incorp̄alis icōmutabilisqz na-
ture: sine vlla sui mutatiōe etiā mortalib⁹ aspe-
ctibus apparere: nō p̄ id qd est: s̄ p̄ aliqd qd sibi
subditū ē. Quid autē illi subditū nō ē? Verum
tamen s̄ ppter ea confirmāt hoz̄ triū aliqūc fuisse
x̄pm̄: qz euz tres vidisset ad dñm: singularit̄
est locut⁹: sic em̄ scriptū ē. Et ecce tres viri sta-

Gene. 18. bant sup eū: et videns procurrit obuiaz illis ab
ostio tabernaculi sui: et adorauit sup terrā. et di-
xit. Domine si inueni gratiam ante te: et cetera

cur nō etk̄ illud aduertunt: duos ex eis venis-
se vt sodomite delerent: cū adhuc abraam ad
ynū loqueret dñm appellans: et inter cedēs: ne
simul iustū cū impio in sodomis pderet. Illos
autē duos sic suscepit loth vt etiā ipse in colloq̄o
suo cū illis singulariter dñm appellaret. Nā euz
eis pluraliter dixisset. Ecce dñi declinate in do-
mū pueri v̄si: et cetera q̄ ibi dicunt: postea tam̄
ita legit. Et tenuerūt angeli manū ei⁹ et manū
vxoris ei⁹: et manus duaz filiaz ei⁹ eo qd dñs p-
ceret illi. Et factū est mox vt eduxerunt illū. So-
ras: dixerūt: saluā fac aiām tuā: ne respexerit re-
tro: nec steteris in tota regione: in mōte saluū
te fac: ne qm̄ cōphendaris: dixit autē loth ad il-
los. Oro dñe: quia inuenit puer tu⁹ misericor-
diam ante te: et q̄ sequunt. Deinde post hec ver-
ba singulariter illi r̄ndit dñs: cū in duob⁹ ange-
lis eēt dicens. Ecce misertus sum faciem tuā:
et cetera. Unde multo est credibilis qz et abra-
am in tribus et loth in duob⁹ viris dñm agno-
scebant: cui p̄ singularē numez loq̄bant: etiā
cū eos hoīes eēt arbitrarent. Neqz em̄ aliaz ob-
cām sic eos susceperūt: vt tāqz mortalib⁹ et hūa-
na refectione indigentib⁹ ministraret. S̄ erat
p̄fecto aliqd q̄ ita excellēbat: licet tanqz hoīes:
vt in eis eēt dñm: sic eēt assoleat in p̄phetis: hi qui
hospitalitatē illis exhibebant: dubitare nō pos-
sent: atqz iō et ipos aliqñ pluraliter: vt dños: ali-
quādo singulariter: vt in eis dñm appellabant.
Angelos autē fuisse sc̄ptura testat: nec solū in h̄
genesis libro: vbi hec gesta narrant: verū etiā
in epla ad hebreos: vbi cū hospitalitas lauda-
retur: per hanc etiam inquit quidam nescien-
tes hospitio receperūt angelos. Per illos igit̄
tres viros: cū rursus filius isaac de sara p̄mit-
teret abrae diuinitus datū est etiā tale r̄suz vt
diceret: abraā erit in magnā gentem et multaz:
et benedicent in eo oēs gentes terre. Et h̄ duo
illa breuissime plenissimeqz p̄missa sunt: **Gene.**
israel fm̄ carnem: et omnes gentes fm̄ fidem.

La. XXX.
Post hanc p̄missionē liberato de so-
domis loth et veniente igneo imbre d̄
celo: tota illa regio impie ciuitatis in cinerem
versa est: vbi supra in masculos in tantā cōsue-
tudinē cōualue: ant: quantā leges solēt aliorū
factorz p̄bere licentiā. **Ulex** et hoc eoz suplicū
specimen futuri iudicij diuini fuit. Nā ad quid
p̄tinet: qd prohibiti sūt q̄ liberabant ab āgelis
retrospicere: nisi qz nō est animo redeundū ad
vetere vitā: qua p̄ gratiā regenerationis exur-
mur: si vitinū iudicij euadere cogitamus. **De Gene. 19**
niqz vxor loth vbi respexit remansit: et in salem
conuersa homibus fidelibus quoddā p̄stitit cō-

Gene. 19

Ibidem.

Heb. 11.

Gene. 19

Gene: 20 dumentum: quo sapiant aliqd vnde illud caues-
atur exemplū. **I**nde rursus abraā fecit in gera-
ris apud regē ciuitatis illud abimelech quod i-
egypro de coniuge fecerat eiꝯ intacta similis
reddita ē. **U**bi sane abraam obiurganti se regi
cur tacuisset vxorem: sorozē mꝯ dixisset: aperi-
ens qd timuerit: etiā hoc addidit: et eim vere so-
roz: mea est de patre: s̄ nō de matre: qz de patre
suo soroz erat abrae: de quo propinqua ei⁹ erat
Tante autē pulchritudinis fuit vt etiam in illa
etate posset adamari. **Ca: XXXI.**

Gene: 21. **Q**st hec natus est abrae fm̄ promissio:
p̄ nez dei: de sara filius: eūq; noiauit isaac
qd̄ interpretatur risus. **R**iserat em̄ et p̄
quando ei promissus est admirans in gaudio:
riserat et mater: quando per illos tres viros
iterum promissus est: dubitans in gaudio: quā
uis exprobrante angelo qz risus ille etiā si gau-
dij fuit: tamen plene fidei non fuit. **P**ost ab eo
dem angelo in fide etiā confirmata ē. **E**x hoc
ergo puer nomen accepit. **N**ā qz risus ille non
ad irridendum opprobriuz: sed ad celebranduz
gaudium pertinebat: nato isaac: et eo nomine
vocato: sara monstrauit. **A**it quippe. **R**isus mi-
hi fecit deus: quicumq; em̄ audierit congaude-
bit mihi. **S**ed post aliquantuz tempus ancilla
de domo eijcitur cū filio suo: et duo illa fm̄ apo-
stolum testamenta significantur vetus et no-
uum: vbi sara illius superne hierusalem hoc est
ciuitatis dei figuram gerit. **Ca: XXXII.**

Gene: 22 **P**ter hec que omnia cōmemorare numū
longū est: temptat abraam de imolan-
do dilectissimo filio suo isaac: vt pia ei⁹
obediencia pbaret: seculis in noticiā p̄ferēda
nō deo. **R**eq; enī omnis ē culpāda temptatio:
quia et gratulanda est qua fit pbatio. **E**t plerū
q; aliter anim⁹ human⁹ sibi ipsi innotescere nō
pōt. nisi vires suas sibi nō verbo: sed expimen-
to temptatione quodāmodo interrogante re-
spondeat: vbi si dei mun⁹ agnouerit: tūc pius ē
tunc solidat̄ firmitate gratie: nō inflat̄ manita-
te iactantie. **N**unq; sane crederet abraā qz vi-
ctimis deus delectaret̄ humanis: q̄uis diuino
intonante p̄cepto obediendū sit: nō disputādū
verūtm̄ abraam cōfessum filiū cū fuisset imolat⁹
resurrecturū credidisse laudand⁹ est. **D**ixerat
nāq; illi deus: cū de ancilla et filio ei⁹ foras eijcē-
dis volūtate cōiugis nollet implere: in isaac vo-
cabis tibi semen. **E**t certe ibi sequit̄ ac dicit̄. **F**i-
lium autē ancille hui⁹ in magnā gētē faciā qz se-
men tuum est. **Q**uō ergo dictū est: in isaac vo-
cabis tibi semen: cū et hysmaelem de⁹ semen ei⁹
vocaerit: **E**xponēs autē apostol⁹ qd̄ sit in isaac
vocabis tibi semen: id est inqt̄ nō qui filij carnis

bi filij dei s̄ filij p̄missionis deputant̄ in semine.
Ac p̄ hoc filij p̄missionis vt sint semen abrae: in
isaac vocant̄: hoc est in christū vocāte gr̄a con-
gregant̄. **H**anc ergo p̄missionē pater pius fide-
liter tenens: quia p̄ hunc optebat impleri quēz
deus iubebat occidi: nō hesitauit: qz sibi reddi
poterat imolatus: qd̄ dari poterat nō speratus:
Sic intellectū est et in epistola ad hebreos: et sic
expositum. **F**ide inqt̄ p̄cessit abraam in isaac tē-
pratus: et vnicū obrulit qd̄ p̄missiones suscepit: **Heb: 11.**
ad quē dictū est: in isaac vocabis tibi semen: co-
gitans qz et ex mortuis excitare pōt deus. **P**ro
inde addidit. **P**ro hoc etiā eum et in similitudi-
nem adduxit. **L**ui⁹ similitudinē: nisi illi⁹ de qd̄ di-
cit idem ap̄ls. **Q**ui p̄prio filio nō pepcit s̄ p̄no-
bis omnibus tradidit illū: **P**ropterea et isaac: si
cut dñs crucē suā: ita tibi ligna ad victimē locuz
q̄bus fuerat imponēdus ipse portauit. **P**ostre-
mo qz isaac occidit nō optebat: postea qz ē pater
eum ferire. p̄hibitus: q̄s erat ille aries: quo im-
molato impletū ē significatiuo sanguine sacrifi-
ciū. **N**empe qm̄ eum vidit abraā cornib⁹ in fruti-
cetenebat. **Q**uis ergo illo figurabat: nisi iesus
x̄ps ante qz imolare ē sp̄inis iudaicis coronatus
Sed diuina p̄ angelū verba potius audiamus.
Ait quippe scriptura. **E**t extendit abraā manū su-
am sumere macherā: vt occideret filiū suū. **E**t
vocaui illū angelus dñi de celo et dixit: **A**braā.
Ille autē dixit: **E**cce ego. **E**t dixit. **N**e iniicias
manū tuā sup̄ puerū: neq; facias illi quēq;. **N**ūc
enī sciuī quia times deū tuū: et nō pepcisti filio
tuo dilecto p̄pter me. **H**unc sciuī dictū est: id ē
nunc sciri feci. **N**eq; enī hoc nō dū sciebat deus
Deinde ariete illo imolato p̄ isaac filio suo: voca-
uit vt legit̄ abraā nomē loci illi⁹: dñs vidit: vt di-
catur hodie in mōte dñs apparuit. **S**icut dictū
est nunc sciuī: p̄ eo qd̄ est nunc sciri feci: ita hic
dñs vidit: p̄ eo qd̄ est dñs apparuit: hoc est vide-
ri se fecit. **E**t vocauit angelus dñi abraam sc̄do
de celo dicens. **P**er memetipm̄ iurauī dicit dñs:
propter qd̄ fecisti verbū hoc: et nō pepcisti filio
tuo dilecto propter me: nisi b̄ndicens b̄ndicam
tibi: et multiplicans multiplicabo semen tuum
sicut stellas celi: et tanq; arenā que est iuxta la-
bium maris: et hereditate possidebit semē tuuz
ciuitates aduersarioꝝ suoz: et b̄ndicent̄ i semi-
ne tuo oēs gētes fr̄e: qz obaudisti vocē meaz. **H**ic
mō ē illa d̄ vocatiōe gētū in semine abrae p̄ ho-
locausū qd̄ significat̄ ē x̄ps: etiā iuratiōe dei fir-
mata promissio. **S**epe em̄ promiserat sed nun-
q; iurauerat. **Q**uid autem est dei veri veracit̄
qz iuratio: nisi promissū confirmatio et infidelū
quidā increpatio. **P**ost hec sara mortua ē cen-
tesimo et vicesimo et septimo anno vite sue **Gene: 23**

centesimo autem et tricesimo septimo viri sui: De
cem quippe annis ea precedebat etate: sicut ipse qua
do sibi ex illa promissus est filius ait: Si mihi anno
rum centum nasceretur filius: et si sara annorum nonaginta
piet: Tunc emit ager abraham: in quo sepeliuit uxorem
sua. Tunc et secundum narrationem stephani in fra illa
est collocata: quoniam cepit ibi esse possessor: post mortem
sua: sicut patris sui: quod colligitur ante biennium fuisse de
functus. **Ca. XXXIII.**

Gene. 17 Deinde rebecca neptem nachor patris sui
cum annorum quadraginta esset isaac duxit uxorem:
centesimo scilicet et quadragesimo anno vite patris
sui: triennio post mortem matris sue. Ut autem illam du
ceret: quoniam ab eius parte in mesopotamiam seruum mis
sus est: quod aliud demonstratum est: cum eisdem seruo di
xit abraham: Pone manum tuam sub femore meo: et
adiurabo te per dominum deum celi et dominum terre ut non
sumas filio meo isaac uxorem de filiabus chananee
orum nisi dominum deum celi et dominum terre in carne quod ex
illo femore traheret fuisse venturum. Nihil quidem hec
pauca sunt pronuntiata iudicia veritatis quod compleri
videmus in christo. **Ca. XXXIII.**

Gene. 24 Quid autem sibi vult quod abraham post mortem
sua cethura duxit uxorem: Ubi absit ut in
continentiam suspicemur: presertim in illa iam etate
et in illa fidei sanctitate. An adhuc precandam fil
lij querebant: cum iam deo permittente tanta multiplicatio
filiorum ex isaac per stellas celi et harenam arene
de probatissima teneretur: Sed profecto si agar et
hysmael doctore apostolo significauerunt carnales
veteris testamenti: cur non etiam cethura et filij
eius significentur carnales quod se ad testamentum
nouum existimant pertinere: Ambe quippe et uxores a
brahe et concubine sunt appellate. Sara vero nunquam
dicta est abrahe concubina sed uxor tantum. Nam et qua
do data est agar abrahe: ita scriptum est: Et apprehen
dit sara uxorem abrahe agar egyptiam ancillam suam
post decem annos quos habitauerat abraham in terra
chanaan: et dedit eam abrahe viro suo uxorem. De ce
thura autem quam post obitum sara accepit sic legitur.

Gene. 25 Adiciens autem abraham sumpsit uxorem: cui nomen
cethura. Ecce ambe dicuntur uxores abrahe: am
be porro concubine fuisse reperiuntur: postea dicentur
scriptura. Pedit autem abraham deum censum suum
isaac filio suo: et filijs concubinarum suarum dedit abra
ham dona: et diuisit eos ab isaac filio suo adhuc se
uiuus: ad orientem in fra orientis. Hinc et nonnulla
munera filij concubinarum in plaga orientis: sed non
puenient ad regnum promissum: nec heretici: nec
iudei carnales: quod propter isaac nullus est heres: et quod
non filij carnis sed filij dei: sed filij promissionis depu
tantur in semine: de quo dictum est. In isaac vo
cabitur tibi semen. Neque enim video cur etiam ce
thura post uxoris mortem ducta: nisi propter hoc my

Gene. 25 sterium dicta sit concubina. Sed quisquis hec si
vult in istis significationibus accipere: non calumnet
abrahe. Quid enim si et hoc puissimum est contra heretico
cos futuros secundarum aduersarios nuptiarum: ut in ipso patre multarum gentium post obitum
puugis iteque puugari demonstrare non esse pecca
tum: Et mortuus est abraham cum esset annorum cen
tum septuaginta quatuor. Annorumque septuaginta quatuor
que isaac filium dereliquit: que centenarius genuit.
Ca. XXXV.

Gene. 25 Am ex hoc que admodum per
poster os abrahe ciuitatis dei percurrat
tempora videamus. Primo igitur sunt filij: il
lud memorabile est quod cum illi deum roganti ut pa
reret uxorem eius quod sterilis erat: concessisset dominus
quod petebat atque haberet illa conceptum: gestiebat
gemini adhuc in utero eius inclusi. Qua mole
stia cum angere: dominum interrogauit: accepitque re
sponsum. Due gentes in utero tuo sunt. et duo
populi de ventre tuo separabuntur: et populus
populi superabit: et maior seruiet minori. Quod paulus
apostolus magnam vult intelligi gratie do
cumentum: quia non dum illis natis nec aliquid agen
tibus boni seu mali sine ullis bonis meritis eli
gitur minor: maiore reprobato: quoniam procul
dubio quantum attinet ad originale peccatum am
bo pares erant: quantum autem ad proprium nullius
eorum vultus erat. Sed nunc de hac re dicere aliquid
latius instituti operis ratio non sinit: unde et in alijs
iam multa diximus. Quod autem dictum est: ma
ior seruiet minori: nemo fere nostrorum aliter in
tellexit: quam maiorem partem iudeorum: minori populo
christiano seruiturum. Et reuera quis in gente hy
dumcorumque nata est de maiore: cui duo nomi
na erant: nam et esau vocabatur et edom: vultus
dumeci: hoc videri possit impletur: quod postea su
peranda fuerat a populo qui ortus est ex mino
re: id est israelitico: eius fuerat futura subiecta
tamen in aliquid maius intentam fuisse istam pro
phetiam: qua dictum est: populus populum super
abit: et maior seruiet minori: conuenientius cre
ditur. Et quid est hoc nisi quod in iudeis et christianis
evidenter impletur. **Ca. XXXVI.**

Gene. 25 **Gene. 25** **Gene. 25** **Gene. 25** **Gene. 25**
cepit etiam isaac oraculum tale quale
a aliquotiens pater eius acceperat. De
quod oraculo sic scriptum est: Facta est autem fames super
fratrem propter famem quam prius facta est in tempore abrahe. Abijt
autem isaac ad abimelech regem philistinorum in gerara
Appruit autem illi dominus et dixit. Noli descende in egyptum
habita autem in terra quam tibi dixerero: et incole in
terra hac et ego ero tecum et benedicam te. Tibi
enim et semini tuo dabo omnem fratem hanc: et sta
tuam iuramentum meum quod iuravi abrahe patri tuo
et multiplicabo seminem tuum tanquam stellas celi: et da

Gene. 21 **Gene. 21** **Gene. 21** **Gene. 21** **Gene. 21**
bitur tibi semen. Neque enim video cur etiam ce
thura post uxoris mortem ducta: nisi propter hoc my
sterium dicta sit concubina. Sed quisquis hec si
vult in istis significationibus accipere: non calumnet
abrahe. Quid enim si et hoc puissimum est contra heretico
cos futuros secundarum aduersarios nuptiarum: ut in ipso patre multarum gentium post obitum
puugis iteque puugari demonstrare non esse pecca
tum: Et mortuus est abraham cum esset annorum cen
tum septuaginta quatuor. Annorumque septuaginta quatuor
que isaac filium dereliquit: que centenarius genuit.
Ca. XXXV.

Gene. 25

Ibidem

Roma. 9

Gene. 25

Gene. 25

Gene. 21

bo semini tuo omnē terrā hanc: et benedicent in se-
mine tuo omnes gentes terre: pro eo quod obaudi-
uit abraham pater tuus vocem meam: et custodiuit
precepta mea: et mandata mea: et iustificationes
meas: et legitima mea. **Iste** patriarcha nec uxorem
habuit aliam nec aliquā concubinam: sed
posteritate duorum geminorum ex uno concubitu
procreatorum contentus fuit. **T**imuit sane etiā
ipse piculum de pulcritudine coniugis cum habi-
taret inter alienos: fecitque quod pater ut eam so-
rorem diceret: raceretque uxorem. **E**rat enim ei
propinqua: et paterno et materno sanguine: sed etiā
ipsa ab alienigenis cognita quod uxor eius est
mansit intacta. **N**ec ideo tamen istum patri eius preferre
debemus: quia iste nullā feminā preter unā con-
iugem nouerat. **E**rant enim proculdubio pater
ne fidei et obedientie merita potiora: intantum
ut propter illum dicat deus: huic se facere bona
que fecit. **B**enedicent inquit in semine tuo om-
nes gentes terre: pro eo quod obaudiuit abraham pa-
ter tuus uocem meam et custodiuit precepta mea
et mandata mea: et iustificationes meas: et legiti-
ma mea. **E**t alio rursus oraculo. **E**go sum in-
quit deus abraham patris tui: noli timere: tecum
enim sum: et benedixi tibi et multiplicabo semen tu-
um propter abraham patrem tuum. **E**t intelligamus
quod caste abraham fecerit: quod hominibus impudi-
cis et nequitie sue de scripturis sanctis patrocini-
a requiruntur videtur fecisse libidine. **D**einde
ut etiā hoc nouerimus: non ex bonis singulis in se
se homines comparare: sed in unoquoque consideremus unum
solum. **F**ieri enim potest ut habeat aliquid in vita et moribus:
quod spiritus quo super alium: idque sit longe prestabilis quod
est illud unde ab alio superat. **A**c pro hoc solo de uere
roque iudicio: cum continentia coniugio preferat: meli-
or tamen est homo fidelis coniugatus: quam continens in-
fidelis. **S**ed continens infidelis homo non solum minus
laudandus est: quod se continet dum non credit: uerum etiā
multo magis vituperandus: quia non credit cum
se contineat. **C**onstituamus ergo ambos bonos:
etiā sic profecto melior est coniugatus fidelissimus
et obedientissimus deo: quam continens minoris fi-
dei: minorisque obedientie. **S**i uero paria sint ce-
tera: continentem coniugato preferre quis ambi-
gat.

Ca. XXXVII.

Uo igitur isaac filius esau et iacob pariter
crescunt. **P**rimatus maioris transfun-
ditur in minorem ex pacto et placito inter illos:
eo quod lenticulam que cibum minor parauerat: ma-
ior immoderatus concupiuit: eoque pretio primogeni-
ta sua: fratri iuratione interposita vendidit.
Ubi discimus in uescendo non cibigenere: sed
auiditate immodesta quemque culpandum. **S**e-
nescit isaac: eiusque oculis p senectam uisus au-

fertur. **U**ult benedicere filium maiorem enim: et pro illo
nesciens benedicit minorem: pro fratre maiore qui
erat pilosus se pennis manibus supponente: hedi-
nis sibi pelliculis coaptatis: uelut aliena peccata
portante. **I**ste dolus iacob ne putaret fraudu-
lentus dolus: et in eo magne rei mysterium que-
retur superius dicit scriptura. **E**t erat esau homo sci-
ens uenari agrestis: iacob autem homo simplex habi-
tans domum. **H**oc nisi quidam interpretati sunt sine do-
lo. **S**ue autem sine dolo: siue simplex: siue potius
sine fictione dicat quod est grece Aploos: quis
est in ista benedictione percipienda dolo? **Q**uod
dolo? **Q**uis est dolus simplicis: qui fictio non mentie-
tis: nisi profundum mysterium ueritatis? **I**psa autem
benedictio qualis est? **E**cce inquit odor filii mei
tanquam odor agri pleni quem benedixit dominus. **E**t det
tibi dominus de rore celi: et de uertate terre: multi-
tudinem frumenti et uini: et seruiant tibi geres: et
adorant te principes: et fias dominus fratris tui et ad-
orabunt te filii patris tui. **Q**ui maledixerit te: ma-
ledictus erit: et qui benedixerit te benedictio-
nibus repleat. **B**enedictio igitur iacob: predicatio
christi est in omnibus gentibus. **H**oc factum igitur lex et
prophetia est isaac. **E**t pro os iudeorum christus ab il-
la benedictione uelut a nesciente: quia in ea ab eis ipse
se nescit. **O**doze nominis christi: sicut ager mundus
impletur: eius est benedictio de rore celi: hoc
est de uerborum pluuia dinorum: et de uertate terre:
hoc est de congregatio populi: eius est et multi-
tudo frumenti et uini: hoc est multitudo quam col-
ligit frumentum et uinum in sacramento corporis et
sanguinis eius. **E**t seruiant gentes: ipsum adorant
principes. **I**pse est dominus fratris sui: quia plus est dominus
iudeis. **I**psum adorant filii patris eius: hoc est filii abra-
ham fide: quia et ipse filius est abrahe secundum carnem. **I**psum
qui maledixerit maledictus: et qui benedixerit benedi-
ctus est. **C**hristus inquam non est etiam ex ore iudeorum: quod
uis errantium: sed tamen legem prophetarum cantantium
benedictionem: id est ueraciter dicit: et alii benedicti pu-
tant quod ab eis errantibus expectant. **E**cce benedictionem
promissam petente maiore expauescit isaac: et
alium pro alio se benedixisse agnoscit. **A**diratur:
et quod non ille sit percussus: nec tamen se deceptum esse con-
queritur: imo confestim reuelato sibi in corde
de magno sacramento de uirat indignationem
confirmat benedictionem. **Q**uis ergo inquit uenat
est mihi uenationem: et intulit mihi: et manduca-
ui ex omnibus antequam tu uenires: et benedixi
est: et sit benedictus? **Q**uis non hic maledictionem
potius expectaret irati: si hec non supna inspirati-
one: sed terreno more gererent? **D**res gestas: sed
propheticas gestas: in terra scilicet celitus: pro homines sed
diuinitus. **S**i excutiant singula tantis secunda my-
sterijs: multa sunt plena uolumina: sed huic operi

Gen. 27.

Gene 25

LXXXVII

Gene 25

Gene 27

modus moderate imponendus: nos in alia fe
stinare cōpellit. **La. XXXVIII.**

Gen. 28. **I**trif iacob a parentibus in mesopota
m miā vt ibi ducat vxorē. Patris mittens
tis hec verba sunt. **Hō accipies vxorez**
ex filiab^o chananeoz: surgens fuge in mesopo
tamiā in domū bathuel patris matris tue: et su
me tibi inde vxorē de filiab^o laban fratris matris
tue. **De^o autē me^o bñdicat me: et augeat te: et mlti
plicet te: et eris in pgregatōes gentiū: et det tibi
bñdictionē abraā patris tui: et tibi et semi tuo
post te: vt heres fias terre incolat^o tui quā de
dit deus abrae. **Hic iā intelligim^o segregatū se
men iacob ab alio semie isaac qd factū ē p esau
Quē em dictū ē: in isaac vocabit tibi semen: pti
nens vtiq; semē ad ciuitatē dei: sepātū ē ide ali
ud semē abrae qd erat in ancille filio: qd futurū
erat in filiis cethure. **Sz adhuc erat abiguū de
duob^o geminis filiis isaac: an ad vtrūq; an ad
vnū eoz illa benedictio ptineret. **Et si ad vnū
qd nā eēt illoz: q nūc declaratū ē: cū ppheticē
a pfe benedicti iacob: et dicit ei: **Et eris in pgrega
tiōes gentiū: et det tibi bñdictionē abrae patris
tui. **Pergēs itaq; in mesopotamiā iacob: in sō
nis accepit oraculū de q sic scptū ē. **Et exiit ia
cob a puteo iuratiōis et pfect^o ē in charrā: et in
de venit in locū et dormiuit ibi: occiderat ei sol
et sūpsit ex lapidib^o loci: et posuit ad caput suū:
et dormiuit in loco illo et somniauit. **Et ecce sca
la stabilita sup terrā cui^o caput ptingebat ad cē
lū: et angeli dei ascende bāt et descende bāt pillā
et dñs incubebat sup eā. **Et dixit. **Ego sū deus
abraā pfrs tui: et de^o isaac: noli timere: frā i qua
dormis sup eā: tibi dabo illā et semini tuo: et erit
semē tuū sic harena terre: et dilatabit sup mare
et in africū: et in aqlonē: et ad orientē: et bñdicent
in te oēs trib^o fre: et in semine tuo. **Et ecce ego
sū tecū custodiens te in oī via quacūq; ibis: et
reducā te in terrā hanc q; nō te derelinquādo
nec faciā oīa q tecū locut^o sū. **Et surrexit iacob
d sōno suo et dixit. **Quia dñs ē i loco h et ego ne
sciebā. **Et timuit: et dixit. **Quē terribil^o loc^o h: nō
ē h nisi dom^o dei: hec porta est celi. **Et surrexit
iacob et sūpsit lapidē quē supposuit capiti suo: et
statuit illū in titulū: et supfudit oleū in cacumie
ei: et vocauit nomen loci illi^o dom^o dei. **Hoc ad
pphetiā ptinet: nec more idolatrie lapidē pfu
dit oleo iacob: velut faciens illū deū: necq; eniz
adorauit eundē lapidē: vel ei sacrificauit: s qm
xpi nomē a chrisimate ē: i ab vnctiōe: pfecto fi
guratū ē hic aliqd qd ad magnū ptineat sacm
Scalā vō istā intelligit ipe saluator: nobis i me
moriā reuocare in euāgelio vbi cū dixisset d nā
Job. j thanaele. **Ecce vere israelita in q dolus nō est************************************

q; israel viderat istā visionē: ipe ē em iacob: ed
de loco ait. **Amē amē dico vobis: videbit^o celū **Ibidem.**
aptū: et angelos dei ascēdentes et descēdentes
super filiū hoīs. **Perrexit g iacob in mesopota
miā: vt idē accipet vxorē. **Un autē illi accidit
q tuoz hfe semias d quib^o duodeci filios: et vnā
filiā pcreauit: cū eaz nullā pcupisceret illicite:
dina scptura idicat. **Ad vnā qpe accipiendaz
venerat: s cū illi alra p altera supposita fuisset:
nec ipam dimisit: q nesciēs vsus fuerat i nocte
ne ludib^o eā videret habuisse: et ex eo tpe qm
multiplicāde posteritat^o cā plures vxores lex
nulla phibebat. **Accepit etiā illā cui vni iā futu
ri p iugū fidē fecerat. **Que cū eēt sterilis: ancil
lam suā d q filios ipa suscipet marito dedit. **Qd
etiā maior: soroz ei^o quis pepisset imitata: qm
multiplicare plē cupiebat: effecit. **Nullā igr ia
cob legit petisse pter vnā: nec vsus plurimis ni
si gignende plis officio p iugali iure seruato: vt
neq; h faceret nisi vxores eius id fieri flagita
sent q corpis viri sui hēbāt legitimā p tātē. **La.
Enuit g duodeci filios et vnā **XXXIX. **Gen. 29.
g filiā ex q tuoz mulierib^o. **Deinde igref: et 30
sus est in egyptū p filiū suū ioseph q ven **Gen. 46
dit^o ab iudentib^o fratrib^o eoz p duct^o fuit: at
q; ibidē sblimat^o. **Jacob autē etiā israel sic paulo
aū dixi vocabat: qd nomē magi pps ex illo pcre
at^o obrinuit. **Hoc autē nomē illi ab angelo ipost
tū ē q cū illo fuerat in itinere de mesopotamia
redeūte luctat^o: typū xpi euidentissime gerēs
Nā qd ei pualuit iacob vtiq; volēti vt mysteriū
figuraret: significat passionē xpi vbi visi sūt ei
pualere iudei. **Et tñ bñdictionē ab eodē anglo
quē supauerat ipetrauit: ac sic h^o nos i positio
bñdicio fuit. **Interp tāt autē israel videns deū **Gen. 32
qd erit in fine pmiū oīm scōz. **Terigit pō: ro il
li idē angel^o veluti pualēti latitudine femozis:
eūq; isto mō claudū reddidit. **Erat itaq; vnus
atq; idē iacob et bñdicit^o et claud^o: bñdicit^o in eis
q in xpm ex eodē plo crediderūt: atq; in ifideli
bus claud^o. **Nā femozis latitudo gener^o ē mlti
tudo. **Plures qpe sūt in ea stirpe de qb^o pphē
tice p dicitū ē. **Et claudicaueit a semitis suis. **Ps. 17.
Igressi itaq; referunt in **La. XL **Gen. 46
i egyptū simul cū ipo iacob septuaginta
q; hoies anumerato ipo cū filiis suis
In q nūcro due tñ semie cōmēozant: vna filia
neptis altera. **Sz res diligenti^o p siderata nō idē
car q tāt^o nūer^o fuerit i pgenie iacob: die v l an
no q igress^o ē egyptū. **Qmēozati sūt qpe i eis
etiā pnepotes ioseph q nullo mō iā tūc esse po
tuerunt: qm tūc centū triginta ānoz erat **Jac
cob: fili^o vō ei^o ioseph triginta nouē: quē cūz ac
cepisse tricesimo anno suo vel amplius constet**

vrozem: quō potuit p nouē annos habere pro-
nepotes de filijs q̄s ex eadē vxoze suscepit: **Lū**
igit nec filios haberent effrē z manasses filij io-
seph: s̄ eos pueros infra q̄s nouēnes iacob egyptū
ingressus inuenerit: q̄ pacto eoz nō solum
filij s̄ etiā nepotes in illis septuagintaq̄q̄ nu-
merant: q̄ tūc egyptū ingressi sūt cū iacob: nā
cōmemorā: ibi machir fili⁹ manasse nepos io-
seph: z eiusdē machir fili⁹: id est galaad nepos
manasse p nepos ioseph: ibi ē z quē genuit effrē
alter fili⁹ ioseph: id est yralaaz nepos ioseph: ibi
est z bareth fili⁹ ipius yralae: id est nepos effrē
p nepos ioseph: q̄ nullo mō eē potuerūt q̄n iac-
ob in egyptū venit: z filios ioseph nepotes su-
os: auos istoꝝ mīores q̄s nouē ānoꝝ pueros in-
uenit. **Sz** nimiz introitus iacob in egyptū: q̄n
eū in septuagintaq̄q̄ hoīb⁹ sc̄ptura cōmemo-
rāt: nō vnus dies vel vnus ann⁹: s̄ totū illud ē
t̄pus q̄ diu vixit ioseph p quē factū est vt intra-
rent. **Nā** de ipō ioseph eadē sc̄ptura sic loquit̄.

Gene. 50 Et habitauit ioseph in egypto ipse z fratres ei⁹
z ois cohabitatio p̄ris ei⁹ z vixit ānos centū et
decē: z vidit ioseph filios manasses z effrē vsq̄
in tertiā generationē. **Ipe** ē ille p nepos ei⁹ ab
effrem terti⁹. **Sz** anōne q̄pe tertiā die filij: ne
potē z p nepotē. **De** idē sequit̄. **Et** filij machir
fili⁹ manasse: nati sūt sup femora ioseph. **Et** il-
lic ille ipse ē nepos manasse: p nepos ioseph. **Sz**
pluraliter appellati sūt sicut sc̄ptura p̄uenit: q̄
vnā q̄s filiā iacob filias nuncupauit: sic in latine
ligue p̄uetudine liberi dicunt̄ pluralit̄ filij: etiā
si nō sint vno āpli⁹. **Cur** ḡ ipius ioseph p̄dicet̄ se
licitas: qz videre potuit p nepotes: q̄ nullo mō
putandi sūt iā fuisse tricesimononō āno proauī
sui ioseph: q̄n ad eū in egyptū iacob pater eius
adiuenit. **Illud** autē est qd fallit min⁹ ista diligeṛ
intruetes: q̄n sc̄ptū ē. **Hec** autē noīa filioꝝ isrl̄ q̄
intrauerūt in egyptū sūt cū iacob p̄re suo. **Hoc**
em̄ dictū est qz simul cū illo cōputant̄ septuagi-
taq̄q̄: nō qz simul iā erāt oēs q̄n egyptū igres-
sus ē ipse: s̄ vt dixi totū t̄ps habet̄ ei⁹ ingressus
q̄ vixit ioseph p quē vī igressus.

Ca. XLI.
Sicut ppter p̄m xpianū in q̄ dei ciuitas
i pegrinat̄ in fr̄is: si carnē xp̄i in abrae se-
mine req̄ram⁹: remotis cōcubinaꝝ filijs
occurrit isaac: si in semie isaac remoto esau q̄ ē
etiā edom occurrit iacob q̄ ē z israhel: si in semie
israhel ip̄i remotis ceteris occurrit iudas qz d̄ tri-
bu iuda exor̄ ē xp̄s. **Ac** p hoc cū in egypto mo-
riturus israhel filios suos benediceret: quemad-
modū iudā p̄pheticē benedixerit audiam⁹. **Iu-**
dan q̄ te laudabūt fratres tui. **Man⁹** tue sup
dorū inimicoꝝ tuoꝝ: te adorabūt filij pris tui.
Latulus leonis iudas: ex germiatōe fili mi a-

Gene. 46. **Hec** autē noīa filioꝝ isrl̄ q̄
intrauerūt in egyptū sūt cū iacob p̄re suo. **Hoc**
em̄ dictū est qz simul cū illo cōputant̄ septuagi-
taq̄q̄: nō qz simul iā erāt oēs q̄n egyptū igres-
sus ē ipse: s̄ vt dixi totū t̄ps habet̄ ei⁹ ingressus
q̄ vixit ioseph p quē vī igressus.

Ca. XLI.
Sicut ppter p̄m xpianū in q̄ dei ciuitas
i pegrinat̄ in fr̄is: si carnē xp̄i in abrae se-
mine req̄ram⁹: remotis cōcubinaꝝ filijs
occurrit isaac: si in semie isaac remoto esau q̄ ē
etiā edom occurrit iacob q̄ ē z israhel: si in semie
israhel ip̄i remotis ceteris occurrit iudas qz d̄ tri-
bu iuda exor̄ ē xp̄s. **Ac** p hoc cū in egypto mo-
riturus israhel filios suos benediceret: quemad-
modū iudā p̄pheticē benedixerit audiam⁹. **Iu-**
dan q̄ te laudabūt fratres tui. **Man⁹** tue sup
dorū inimicoꝝ tuoꝝ: te adorabūt filij pris tui.
Latulus leonis iudas: ex germiatōe fili mi a-

Gene. 49. **Iu-**
dan q̄ te laudabūt fratres tui. **Man⁹** tue sup
dorū inimicoꝝ tuoꝝ: te adorabūt filij pris tui.
Latulus leonis iudas: ex germiatōe fili mi a-

Ca. XLII.
Sicut autem duo isaac filij esau z iacob si-
guram prebuerunt duoz populozū i iu-
deis z xpianis: q̄uis qd ad carnis propa-
gincm pertinet: nec iudei venerunt ex semine
esau sed idumei: nec xpiane gentes de iacob: s̄
potius iudei. **Ad** hoc em̄ tantum figura valuit
qd dictū est: maior seruiet minor: ita factum ē:
etiā in duobus filiis ioseph. **Nā** maior gessit ty-
pum iudeoz: xpianoꝝ autē minor. **Quos** cū be-
nediceret iacob: manū dextrā ponens sup mi-
nozem: quem habebat ad sinistram: sinistram
vero sup maiore quem habebat ad dextrā: gra-
ue vitium est p̄ri eoz: z adimonuit p̄rem velut
corrigēs ei⁹ errorem: z q̄s nā eoz eēt maior oī
dens. **At** ille mutare manus noluit: sed dixit.

scēdisti: recūbēs dormisti vt leo z vt catul⁹ leo
nis: q̄s suscitabit eū: **Nō** deficiet p̄nceps ex iu-
da: z dux de femozib⁹ ei⁹: donec veniāt q̄ repōsi-
ta sūt ei: z ip̄e erit expectatio gētiū: alligās ad
vitē pullū suū: z cilicio pullū asine suc. **Lauabit**
in vino stolā suā: z in sanguie vne amictū suū.
Fului oculi ei⁹ a vino: z dētes cādidoꝝ lacte
Exposui h̄ aduersus manicheum faustū dispu-
tās: z sat̄ eē arbitroz: q̄stū v̄itas p̄pheticē hui⁹
elucet. **Ubi** z moꝝ xp̄i p̄dicta ē vbo dormitōis
z nō nc̄itas s̄ p̄tās i mortēnoie leonis. **Quaz**
p̄tātē in euāgelio ip̄e p̄dicat dicens. **Potestātē**
habeo ponendi asam meā: z p̄tātē habeo iterū
sumendi eā. **Remo** eā tollit a me: s̄ ego eā po-
no a memē ip̄o z itez sumo eā. **Sic** leo fremuit
sic qd dixit spleuit. **Ad** eā nāqz p̄tinet p̄tātē qd
de resurrectōe ei⁹ adiunctū ē: q̄s suscitabit eū
h̄ ē qz null⁹ hoīm nisi se ip̄e suscitauit: q̄ etiā de
corpe suo dixit. **Soluite** templū hoc: z i triduo
resuscitabo illud. **Ipm̄** autē gēn⁹ mortis: h̄ ē s̄b-
limitas crucis in vno vbo itelligit̄: qd ait: ascē-
disti. **Qd** vbo addidit recūbēs dormisti: euāgeli-
sta expōit vbi dicit. **Et** inclinato capite tradidit
sp̄itū. **Aut** certe sepultura ei⁹ aḡscit̄ i q̄ recubuit
dormiens: z vñ illū null⁹ hoīm sic p̄phete aliq̄s
v̄sicut ip̄e alios suscitauit: s̄ sic a somno ip̄e sur-
rexit. **Stola** porro ei⁹ quā lauat in vino: ē mun-
dat a peccat̄ in sanguie suo cui⁹ sanguis sacra-
mentū baptizati sciūt. **Uñ** z adiūgit: z in sāgu-
ne vne amictū suū: qd ē nisi eccl̄ia: **Et** fului oculi
ei⁹ a vino spiritales ei⁹ inebriati poculo ei⁹. **De**
q̄ canit psalm⁹. **Et** calix tuus iebriās q̄ p̄clar⁹ ē
Et dentes ei⁹ cādidoꝝ lacte: qd potat̄ apud
apl̄m puuli: vba sc̄z nutriētia: nō d̄s idonei soli-
do cibo. **Ipe** igit̄ ē in q̄ reposita erāt p̄missa iu-
de: q̄ donec veniēt nūq̄ p̄ncipes h̄ ē reges isrl̄
ab illa stirpe defuerunt. **Et** ip̄e expectatio
gentium: quod clarius est videndo q̄ sit expo-
nendo.

Ca. XLII.
Sicut autem duo isaac filij esau z iacob si-
guram prebuerunt duoz populozū i iu-
deis z xpianis: q̄uis qd ad carnis propa-
gincm pertinet: nec iudei venerunt ex semine
esau sed idumei: nec xpiane gentes de iacob: s̄
potius iudei. **Ad** hoc em̄ tantum figura valuit
qd dictū est: maior seruiet minor: ita factum ē:
etiā in duobus filiis ioseph. **Nā** maior gessit ty-
pum iudeoz: xpianoꝝ autē minor. **Quos** cū be-
nediceret iacob: manū dextrā ponens sup mi-
nozem: quem habebat ad sinistram: sinistram
vero sup maiore quem habebat ad dextrā: gra-
ue vitium est p̄ri eoz: z adimonuit p̄rem velut
corrigēs ei⁹ errorem: z q̄s nā eoz eēt maior oī
dens. **At** ille mutare manus noluit: sed dixit.

Ca. XLII.
Sicut autem duo isaac filij esau z iacob si-
guram prebuerunt duoz populozū i iu-
deis z xpianis: q̄uis qd ad carnis propa-
gincm pertinet: nec iudei venerunt ex semine
esau sed idumei: nec xpiane gentes de iacob: s̄
potius iudei. **Ad** hoc em̄ tantum figura valuit
qd dictū est: maior seruiet minor: ita factum ē:
etiā in duobus filiis ioseph. **Nā** maior gessit ty-
pum iudeoz: xpianoꝝ autē minor. **Quos** cū be-
nediceret iacob: manū dextrā ponens sup mi-
nozem: quem habebat ad sinistram: sinistram
vero sup maiore quem habebat ad dextrā: gra-
ue vitium est p̄ri eoz: z adimonuit p̄rem velut
corrigēs ei⁹ errorem: z q̄s nā eoz eēt maior oī
dens. **At** ille mutare manus noluit: sed dixit.

Ca. XLII.
Sicut autem duo isaac filij esau z iacob si-
guram prebuerunt duoz populozū i iu-
deis z xpianis: q̄uis qd ad carnis propa-
gincm pertinet: nec iudei venerunt ex semine
esau sed idumei: nec xpiane gentes de iacob: s̄
potius iudei. **Ad** hoc em̄ tantum figura valuit
qd dictū est: maior seruiet minor: ita factum ē:
etiā in duobus filiis ioseph. **Nā** maior gessit ty-
pum iudeoz: xpianoꝝ autē minor. **Quos** cū be-
nediceret iacob: manū dextrā ponens sup mi-
nozem: quem habebat ad sinistram: sinistram
vero sup maiore quem habebat ad dextrā: gra-
ue vitium est p̄ri eoz: z adimonuit p̄rem velut
corrigēs ei⁹ errorem: z q̄s nā eoz eēt maior oī
dens. **At** ille mutare manus noluit: sed dixit.

Ca. XLII.
Sicut autem duo isaac filij esau z iacob si-
guram prebuerunt duoz populozū i iu-
deis z xpianis: q̄uis qd ad carnis propa-
gincm pertinet: nec iudei venerunt ex semine
esau sed idumei: nec xpiane gentes de iacob: s̄
potius iudei. **Ad** hoc em̄ tantum figura valuit
qd dictū est: maior seruiet minor: ita factum ē:
etiā in duobus filiis ioseph. **Nā** maior gessit ty-
pum iudeoz: xpianoꝝ autē minor. **Quos** cū be-
nediceret iacob: manū dextrā ponens sup mi-
nozem: quem habebat ad sinistram: sinistram
vero sup maiore quem habebat ad dextrā: gra-
ue vitium est p̄ri eoz: z adimonuit p̄rem velut
corrigēs ei⁹ errorem: z q̄s nā eoz eēt maior oī
dens. **At** ille mutare manus noluit: sed dixit.

Ca. XLII.
Sicut autem duo isaac filij esau z iacob si-
guram prebuerunt duoz populozū i iu-
deis z xpianis: q̄uis qd ad carnis propa-
gincm pertinet: nec iudei venerunt ex semine
esau sed idumei: nec xpiane gentes de iacob: s̄
potius iudei. **Ad** hoc em̄ tantum figura valuit
qd dictū est: maior seruiet minor: ita factum ē:
etiā in duobus filiis ioseph. **Nā** maior gessit ty-
pum iudeoz: xpianoꝝ autē minor. **Quos** cū be-
nediceret iacob: manū dextrā ponens sup mi-
nozem: quem habebat ad sinistram: sinistram
vero sup maiore quem habebat ad dextrā: gra-
ue vitium est p̄ri eoz: z adimonuit p̄rem velut
corrigēs ei⁹ errorem: z q̄s nā eoz eēt maior oī
dens. **At** ille mutare manus noluit: sed dixit.

Ca. XLII.
Sicut autem duo isaac filij esau z iacob si-
guram prebuerunt duoz populozū i iu-
deis z xpianis: q̄uis qd ad carnis propa-
gincm pertinet: nec iudei venerunt ex semine
esau sed idumei: nec xpiane gentes de iacob: s̄
potius iudei. **Ad** hoc em̄ tantum figura valuit
qd dictū est: maior seruiet minor: ita factum ē:
etiā in duobus filiis ioseph. **Nā** maior gessit ty-
pum iudeoz: xpianoꝝ autē minor. **Quos** cū be-
nediceret iacob: manū dextrā ponens sup mi-
nozem: quem habebat ad sinistram: sinistram
vero sup maiore quem habebat ad dextrā: gra-
ue vitium est p̄ri eoz: z adimonuit p̄rem velut
corrigēs ei⁹ errorem: z q̄s nā eoz eēt maior oī
dens. **At** ille mutare manus noluit: sed dixit.

Ca. XLII.
Sicut autem duo isaac filij esau z iacob si-
guram prebuerunt duoz populozū i iu-
deis z xpianis: q̄uis qd ad carnis propa-
gincm pertinet: nec iudei venerunt ex semine
esau sed idumei: nec xpiane gentes de iacob: s̄
potius iudei. **Ad** hoc em̄ tantum figura valuit
qd dictū est: maior seruiet minor: ita factum ē:
etiā in duobus filiis ioseph. **Nā** maior gessit ty-
pum iudeoz: xpianoꝝ autē minor. **Quos** cū be-
nediceret iacob: manū dextrā ponens sup mi-
nozem: quem habebat ad sinistram: sinistram
vero sup maiore quem habebat ad dextrā: gra-
ue vitium est p̄ri eoz: z adimonuit p̄rem velut
corrigēs ei⁹ errorem: z q̄s nā eoz eēt maior oī
dens. **At** ille mutare manus noluit: sed dixit.

Ca. XLII.
Sicut autem duo isaac filij esau z iacob si-
guram prebuerunt duoz populozū i iu-
deis z xpianis: q̄uis qd ad carnis propa-
gincm pertinet: nec iudei venerunt ex semine
esau sed idumei: nec xpiane gentes de iacob: s̄
potius iudei. **Ad** hoc em̄ tantum figura valuit
qd dictū est: maior seruiet minor: ita factum ē:
etiā in duobus filiis ioseph. **Nā** maior gessit ty-
pum iudeoz: xpianoꝝ autē minor. **Quos** cū be-
nediceret iacob: manū dextrā ponens sup mi-
nozem: quem habebat ad sinistram: sinistram
vero sup maiore quem habebat ad dextrā: gra-
ue vitium est p̄ri eoz: z adimonuit p̄rem velut
corrigēs ei⁹ errorem: z q̄s nā eoz eēt maior oī
dens. **At** ille mutare manus noluit: sed dixit.

Liber

Scio fili mi scio. Et hic erit in plim: et hic exalta-
bit: et frater ei minor maior illo erit: et semine ei
erit in multitudinē gentiū. Etia hic duo illa p-
missa demonstrat: nā ille in populū iste in mul-
titudinē gentiū erit. Quid euidentē q̄ his du-
abus pmissionib⁹ p̄tineri populū israelitarū or-
bēq̄ frax in semie abrae: illū fm carnē: istū fm
fidem

La. XLIII.

- Gen. 49** Defuncto iacob defuncto etiā ioseph: p-
reliquos centuz quadraginta quattuor
annos donec exiret de terra egypti in moduz
i credibilē illa gens creuit: etiā tātis attrita ple-
cutionibus: vt quodā tpe nati masculi necarē-
tur: cū mirantes egyptios nimia populi illius
incrementa terrerent. **Tūc** moyses subtrac-
turto trucidatorib⁹ puuloz: ad domū regiā in-
gentia pericula p̄ eū deo p̄parante puenit: nu-
trituzq̄ et adoptatus a filia pharaonis: qd̄ no-
men in egypto oim regum fuit: in tantū perue-
nit virum: vt ipse illā gentē mirabiliter multi-
plicatam: ex durissimo et grauissimo qd̄ ibi fere-
bat iugo seruitutis extraheret: immo per eum
deus qui hoc p̄ miserat abrae. Prius quippe ex
inde in terrā madiā fugisse referē: qd̄ cū israeli-
tam defenderet egyptiū occiderat et territ⁹ fu-
geret: postea diuinitus missus in potestate spi-
ritus dei sup̄auit resistentes pharaōis magos.
Tūc p̄ eum egyptiis illate sunt decē memora-
biles plage: cū dimittere populū dei nollent:
aqua in sanguinem versa: rane et scynifes: cy-
nomia: mors pecorum: vlcera grandis: locusta
tenebre: mors p̄mogenitorū. Ad extremū israc-
litas quos plagis tot tantisq̄ perfracti tandem
aliquando dimiserant egypti: in mari rubro
dū persequitur extincti sūt. Illis quippe ab eū-
tibus diuisū mare viā fecit: hos autē inlequētes
in se rediens vnda submersit. Deinde p̄ annos
quadraginta duce moysē dei populus per de-
sertū actus est: qm̄ tabernaculū testimoniū nun-
cupatū est: vbi deus sacrificijs futura prenūciā-
tibus colebat: cū scz iā data lex fuisset in mōte
multū terribiliter. Attestabat em̄ euidentissi-
ma mirabilibus signis: vocibusq̄ diuinitas: qd̄
factū ē mox vt exitū est de egypto et in deserto
populus eē cepit: qui quagesimo die post cele-
bratū pasca p̄ ouis immolationē q̄ vsq̄ adeo ty-
pus xp̄i ē: p̄nūciās eū p̄ victimā passionis: de h̄
mūdo transurū ad patrē. Pasca q̄ppe hebrea
lingua transitus interpretatur: vt iā cū reucla-
retur testamentū nouū postea q̄ pasca nostrū
imolatus est xp̄s: quinquagesimo die veniret
de celo spiritus sanctus: qui dictus est in euāge-
lio digitus dei: vt recordationem nostrā in p̄-
mi p̄figurati facti memoriā reuocaret: quia

Luce. ii.

et legis ille tabule digito dei scripte referuntur
Defuncto ergo moysē populū rexit iesus naue
et in terrā promissionis introduxit: eamq̄ po-
pulo diuisit. Ab his duobus mirabilibus duci-
bus bella etiam prosperrime ac mirabiliter ge-
sta sunt deo p̄stante: non tā p̄pter merita: he-
brei populū: q̄ propter peccata earū que debel-
labant gentiuz: illas eis prouenisse victorias.
Post illos duces: iudices fuere iam in terra p̄-
missionis populo collocato vt inciperet interiz
reddi abrae prima promissio de gente vna: id ē
hebrea et de terra chanaan: nondum de omni-
bus gentibus et toto orbe terrarum: qd̄ xp̄i ad-
uentus in carne: et nō veteris legis obseruatio-
nes: sed euangelij fides fuerat impletura. Cu-
ius rei p̄figuratio facta est: quo non Moyses
q̄ legē p̄p̄o accepit in mōte syna: s̄ ihs cui et
nomē dō p̄cipiēte mutātū fuerat vt iesus voca-
retur: plim in terrā p̄missionis introduxit. Ap̄-
bus autē iudicū sic se habebāt et pctā pl̄i et mis-
ericordia dei: alter nauerūt. p̄spera et aduēsa bel-
lorū. Inde ventū ē ad regū tpa. Quorū prim⁹
regnavit saul: q̄ reprobato: et bellica clade pro-
strato: eiusq̄ stirpe reiecta: ne inde reges orire-
tur: dauid successit in regnū: cui⁹ maxime xp̄s
dicit⁹ ē fili⁹. In q̄ articulo qd̄ fact⁹ ē: et exordiu
qd̄ amō iuuetur pl̄i dei: cui⁹ generi qd̄az velut
adolescētia ducebat ab ip̄o abraā vsq̄ ad hunc
dauid. Neq̄ em̄ frustra matthe⁹ euangelista sic
generatiōes cōmemorauit vt h̄ primū inual-
lum q̄ttuordecim generationibus cōmenda-
ret ab abraam scz vsq̄ ad dauid. Ab adolescen-
tia quippe incipit homo posse generare: p̄pte-
rea generationum series ab abraaz sumpsit ex-
ordium: qui etiam pater gentium constitut⁹ ē:
qm̄ mutatum nomen accepit. Ante hunc ergo
velut puericitia fuit hui⁹ generi pl̄i dei: a noe
vsq̄ ad ip̄m abraam. et ideo prima lingua inuē-
ta est: id ē hebrea. A puericitia nāq̄ homo inci-
pit loqui post infantia: que hinc appellata ē qd̄
fari nō potest. Quā p̄fecto etatem primā de-
mergit obliuio: sicut etas prima generis huma-
ni est deleta diluio. Quorus enim quisq̄ est:
qui suaz recordetur infantiam? Quāobrem in
isto procurso ciuitatis dei sicut superior vnam
eandemq̄ primam: ita duas etates secundam
et tertiam liber iste contineat: in qua tertia pro-
pter vaccam trimā: capram trimā: arietē tri-
mum: et impositum est legis iugum: et appar-
uit abundantia peccatorū: et regni terreni surre-
xit exordiu: vbi non defuerunt viri spiritalis
quorum in turture et columba figuratū est sa-
cramentum.

Explicitus est liber decimusextus.